

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 19 OCTOBER 1927

No. 616

INHOUD.

Blz.

Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart	914
DE SAMENSTELLING VAN DEN INDISCHEN VOLKSRAAD II door Prof. Dr. E. Moresco	916
De Financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten II door Prof. Mr. Dr. J. van der Grinten	919
Internationale Conferentie over de afschaffing van de verboden en beperkingen bij den invoer en den uitvoer door Dr. F. E. Posthuma	922
De Hervorming van ons Muntwezen door Mr. L. J. A. Trip met Naschrift door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	623
De Rijksmiddelen	927
AANTEKENINGEN:	
De verlaging van de rentetarieven door de Neder- landsche Bank	928
MAANDDIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	930
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	930—936
Geldkoersen.	Bankstaten.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: S. Posthuma.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

17 OCTOBER 1927.

De groote vraag naar Ponden, die alleen door afgifte van de Nederlandsche Bank kon bevredigd worden, veroorzaakte reeds bij den aanvang der week een stroeve geldmarkt. Call geld was zeer gevraagd en steeg van 3½ pCt. op 4¼ pCt. Het aanbod van wissels was overstelpend en werd slechts langzaam opgenomen tot 3⁹/₁₆ pCt., mede uit overweging, dat de Nederlandsche Bank niet heel lang meer zou kunnen wachten met een verhooging van hare tarieven. Donderdagsochtend kwam de mededeeling, dat haar tarief voor discontering met een vol percent en de overige tarieven met een ½ percent waren verhoogd. Deze onverwacht sterke verhooging werd aanvankelijk door de markt niet geheel overgenomen. Particulier disconto werd voor 3¾ pCt. afgedaan, maar al spoedig bleek hoe gering de geldmiddelen van de open markt waren en hoe sterk er reeds geruimen tijd alleen met rugsteun van de Nederlandsche Bank was gewerkt, want op denzelfden dag werd reeds 4³/₁₆ pCt. toegestaan en later kon men alleen voor 4¾ pCt. onderbrengen; terwijl de call rente zelfs tot 5 pCt. opliep. In verband hiermede kreeg de wisselmarkt plotseling een geheel ander aanzien. Londen, dat Woensdag nog sterk gezocht werd op 12,13%, daalde Donderdag tot 12,12½, terwijl gisteren voor 12,10½ werd afgedaan. De overige koersen daalden vrijwel evenredig. Zoo kwam New-York van 2,49% op 2,48%, Zwitserland van 48,06½ op 47,95, Stockholm van 67,15 op 66,95. Ook Marken

daalden aanvankelijk vrijwel gelijk, alleen gisteren ontstond er voor dezen wissel een reactie en steeg de koers na 59,32 weder tot 59,36½. Zeer flauw waren Oslo en Madrid. Oslo liep terug van 65,85 tot 65,45 en Madrid van 43,50 tot 42,55 en was vooral gisteren zeer sterk aangeboden. Alleen Milaan bleef onveranderd, daar de algemeene daling van £, \$ etc. hier, gecompenseerd werd door een evenredige stijging aldaar.

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank trekt vooral de vermindering van het buitenlandsch tegoed der centrale credietinstelling de aandacht. De post papier op het buitenland blijkt van f 125,4 miljoen tot f 106,8 miljoen te zijn teruggegaan, terwijl de diverse rekeningen onder het actief een daling van f 1,1 miljoen te zien geven. In dezen teruggang, gevoegd bij de stijging van de geldrente in de open markt, die in het begin van de vorige week viel waar te nemen, heeft men hoogstwaarschijnlijk wel de aanleiding te zoeken van de rente-verhooging, waartoe de bank d.d. 13 dezer overging en waarover men elders in dit nummer nadere bijzonderheden aantreft.

Voor het overige vertoont de weekstaat geen groote wijzigingen. De post binnenlandsche wissels steeg met f 1,1 miljoen; de beleeningen blijken met f 4,4 miljoen te zijn toegenomen. Het renteloos voorschot aan het Rijk verminderde met een kleine f 6 miljoen. De goudvoorraad bleef op dezelfde hoogte. Het zilver geeft een stijging van f 300.000 te zien.

De biljettencirculatie daalde met f 10,2 miljoen. De rekening-courantsaldi noteeren f 9,8 miljoen minder dan verleden week. Het beschikbaar metaal-saldo klom met f 4,3 miljoen. Het dekkingspercentage is 49.

De Minister van Financiën stelt een inschrijving open op schatkistpapier op 24 October a.s. Aangeboden worden 3- en 6-maands promessen en 4 pCt. biljetten met een looptijd van een jaar tot een totaal bedrag van f 60 miljoen.

LONDEN, 17 OCTOBER 1927.

Gedurende de eerste helft van verleden week was geld gezocht, hetwelk op Dinsdag en Woensdag en vooral op dezen laatsten dag, toen leeningen van de Bank van Engeland terugbetaald moesten worden, zelfs tot zekere pressie aanleiding gaf. De tweede helft van de week kenmerkte zich zooals gewoonlijk door groote geldruimte, welke nog geaccentueerd werd door vervallen dividenden op 15 October.

Disconto bleef vast niettegenstaande het goedkooper worden van Dollars. Men wil blijkbaar afwachten in hoeverre de discontoverhoogingen in Duitschland en Nederland nog invloed zullen hebben op de geldverhoudingen hier. Bovendien is de daling van Dollars in dit jaargetijde niet normaal en zal dus moeten blijken of die beweging tijdelijk zal zijn of niet. Driemaands Wissels noteeren 4⁵/₁₆—¾.

Marken en Guldens zijn om bovengenoemde reden zeer vast en sluiten heden op 20.40 en 12.10½.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

ONTWERP-OVEREENKOMSTEN,

vastgesteld in de zitting van Maart 1927, door het Comité voor Privaatrecht, ingesteld door de Centrale Rijnvaartcommissie.

De ontwerp-overeenkomsten betreffende het privaatrecht worden voorafgegaan door een commentaar. Evenals bij de laatste publicatie van dezen aard (zie het nummer van 24 Maart 1926, bladz. 270) en overeenkomstig een speciaal besluit van het Comité voor privaatrecht is dit commentaar opgesteld door het Bureau van het Comité en onder zijn verantwoordelijkheid. Het stelt dus noch het Comité in zijn geheel, noch een der leden van het Comité afzonderlijk, er voor aansprakelijk.

De verdraging in het verschijnen van deze publicatie is te wijten aan omstandigheden buiten den wil zoowel van het Bureau van het Comité als van het Bureau der Centrale Commissie.

Het door de Centrale Rijnvaartcommissie ingestelde Comité voor privaatrecht, dat door allerlei omstandigheden sinds een jaar niet had kunnen bijeenkomen, heeft van 5 tot 11 Maart 1927 te 's Gravenhage vergaderd. De werkzaamheden hebben plaats gehad onder voorzitterschap van den heer Rossetti, afgevaardigde voor Italië; gedurende de laatste twee vergaderingen heeft de heer van Slooten, afgevaardigde voor Nederland, den heer Rossetti, die naar Italië terug moest, vervangen.

Het Comité had tot taak de in een vorige zitting vastgestelde ontwerpen, betrekking hebbende op de inschrijving van binnenvaartuigen en de internationale erkenning van scheepshypotheken, te onderzoeken. (Zie het nummer van 24 Maart 1926, bladz. 271/72). De rapporteur, de heer van Slooten, het Nederlandsche lid van het Comité, had een ontwerp over de voorrechten en de rapporteur, de heer Richter, het Deutsche lid, over de aanvaring ingediend. Ten slotte heeft het Comité nog besloten de voorstellen van het plaatsvervangende Fransche lid, de heer Niboyet, betrekking hebbende op het eigendomsrecht van vaartuigen, te onderzoeken.

* * *

Het Comité heeft besloten de teksten betrekking hebbende op de inschrijving, het eigendom, de hypotheken en de voorrechten in één enkel ontwerp te vereenigen. Deze samenvatting heeft niet tot doel den zin der vastgestelde bepalingen te wijzigen en de draagwijdte der artikelen over de inschrijving, welke een algemeen karakter hebben, te wijzigen. Om alle misverstand dienaangaande te voorkomen, heeft het Comité besloten het ontwerp voorloopig onder den naam van „Ontwerp-overeenkomst; enkele kwesties het privaatrecht betreffende”, te betitelen.

Het eerste hoofdstuk van de overeenkomst handelt over de inschrijving.

De reserves, welke ten opzichte van dezen tekst waren gemaakt, zijn teruggetrokken. Op 4 punten is het ontwerp nader aangevuld:

1°. De tweede alinea van artikel 2 omschrijft nader, dat de contracteerende Staten de noodige maatregelen zullen moeten nemen, opdat een vaartuig niet tegelijkertijd op twee bureau's wordt ingeschreven, terwijl de vroegere tekst, naar den letter opgevat, de mogelijkheid niet uitsloot van een dubbele inschrijving in eenzelfde land, hetgeen onverenigbaar is met den algemeenen geest van het ontwerp. Het verbod van dubbele inschrijving is voor het Comité geen reden geweest in dit geval het aanleggen van centrale registers, waarin de inschrijvingen plaatshebben, te beletten. Een en ander wordt in het slotprotocol nader aangeduid.

2°. Het Comité is teruggekomen op de kwestie van verbod van uitvoer. Vroeger had men gedacht, dat deze kwestie ter zijde kon gelaten worden, daar de uitvoerverboden gewoonlijk van kracht werden door middel van een tekst, welke tevens de vernietiging van den verkoop van vaartuigen in het buitenland ten gevolge had. Na een meer nauwkeurig onderzoek is gebleken, dat een vaartuig aan het bezit van een Staat kan worden onttrokken, zonder dat er noodzakelijkerwijze verkoop plaats behoeft te hebben. Het geval kan zich nl. voordoen van een vaartuig, dat aan de voorwaarden, noodig om in een ander land ingeschreven te worden, voldoet. Enkele leden van het Comité waren van oordeel, dat in dat geval den eigenaar van het vaartuig de keuze van inschrijving moest gelaten worden, terwijl anderen van meening waren, dat als een vaartuig eenmaal ingeschreven is in een bepaald land, de eigenaar geen recht van keuze meer heeft en dat, in dat geval, de Regeering van het land, waar het vaartuig is ingeschreven, zich tegen de doorhaling kan verzetten. De onbepaalde aanvaarding van de eerste stelling was voor enkele leden van het Comité te ver gaand; zij merkten op, dat het stelsel om den uitvoer te verbieden, waar alle Staten in uitzonderingstoestanden gebruik

van maken, overal zelfs nog niet had opgehouden te bestaan. Wat de tweede stelling betreft, was de meerderheid van het Comité van oordeel, dat een en ander aan de vrijheid van den handel een te ernstige belemmering zou toebrengen en dat het verbod van uitvoer, voor zoover het als een noodzakelijk kwaad moet beschouwd worden, een uitzonderingsmaatregel van een algemeen karakter moet blijven. Naar aanleiding hiervan is een laatste alinea aan artikel 9 toegevoegd, luidende aldus: „Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 17, kan het bureau van inschrijving van den eersten Staat zich niet tegen het ongedaan maken van de inschrijving verzetten dan met toepassing van de uitzonderingsmaatregelen van algemeenen aard, voorgeschreven door de wetgeving van dien Staat. Echter kan het ongedaan maken van de inschrijving niet geweigerd worden als het vaartuig niet meer aan de voorwaarden van inschrijving van genoemden Staat voldoet.” De Deutsche delegatie heeft zich voorbehouden de schrapping van de geheele laatste alinea te vragen; daarentegen had de Fransche delegatie van het opnemen dezer alinea een voorwaarde gemaakt tot het terugnemen van reserves, welke zij had geformuleerd ten opzichte van de aan den eigenaar gelaten keuze van het land van inschrijving.

3°. Het is gebleken, dat als aan de rechthanken van de plaats van inschrijving of van de plaats, waar het vaartuig zou moeten worden ingeschreven, bevoegdheid zou worden gegeven ten opzichte van de overtredingen der artikelen; betrekking hebbende op de verplichte inschrijving, de vervolging van deze overtredingen niet op een afdoende wijze verzekerd zou zijn, als de overtreding vastgesteld zou worden in een anderen Staat dan dien, waarin de bevoegde rechtbank zetelt. Artikel 11 (vroeger art. 12) is zoodanig aangevuld, dat in dergelijke gevallen de autoriteiten van den Staat, waar de overtreding is geschied, de noodige maatregelen moeten nemen om de vervolging van deze overtredingen door de bevoegde autoriteiten te verzekeren.

4°. De kwestie van de inschrijving en van hypotheek op in aanbouw zijnde vaartuigen is opnieuw onderzocht en op een enigszins andere wijze opgelost.

Op een algemeene wijze is in den tekst van het ontwerp zelf (terwijl vroeger dit punt alleen in het commentaar van het Secretariaat is aangeoerd, zie het nummer van 24 Maart 1927, bladz. 272) nader aangeduid, dat als een vaartuig, dat volgens art. 12 (vroeger art. 13) van de verplichting van inschrijving is ontheven, wordt ingeschreven, de conventionele bepalingen op dat vaartuig van toepassing zijn; men heeft verder de in aanbouw zijnde vaartuigen aan de lijst van die vaartuigen toegevoegd, waarvoor de inschrijving niet verplicht is.

Daaruit volgt, dat de geheele overeenkomst en dus ook de hoofdstukken, betrekking hebbende op het eigendom en de hypotheken, van toepassing zijn op in aanbouw zijnde en ingeschreven vaartuigen. Maar deze zienswijze, welke overeenkomt met hetgeen in de vorige zitting is aangenomen; heeft het ontwerp uitgemaakt van een beperking in het slotprotocol. De Deutsche leden van het Comité hadden vroeger een voorbehoud gemaakt, wat betreft de erkenning van de hypotheek op in aanbouw zijnde vaartuigen, daar deze hypotheek niet erkend wordt door de Deutsche wetgeving, behalve in Bremen en in Hamburg. Sindsdien heeft een Deutsche wet de hypotheek op deze vaartuigen geregeld; evenwel waren de Deutsche leden van het Comité, hierbij ondersteund door de Fransche leden, van oordeel, dat een dergelijke hypotheek slechts kan afhangen van de wet van de plaats, waar het vaartuig gebouwd is. Zij waren van oordeel dat noch „Deutschland, noch Frankrijk een hypotheek zouden kunnen erkennen welke in België genomen zou worden op een in Frankrijk of Duitschland gebouwd vaartuig”.

De andere leden van het Comité waren niet van dezelfde meening. De aanduiding in het slotprotocol voorziet dus, dat niettegenstaande de onderteekening van de overeenkomst, de contracteerende Staten zich het recht kunnen voorbehouden te verklaren, dat zij niet de toepassing van een andere wet dan die van het betreffende land, ten opzichte van het eigendom, het vruchtgebruik, de hypotheken en den gedwongen gerechtelijken verkoop van in aanbouw zijnde vaartuigen, zullen erkennen.

Dit voorbehoud heeft betrekking op artikel 3, hetwelk aan den eigenaar de keuze van het land van inschrijving laat, als het vaartuig de voorwaarden van meer dan een land vervult. Deze keuze kan door de nationale wetgeving teruggetrokken worden als het vaartuigen in aanbouw betreft. Maar het spreekt vanzelf, dat, in den grond van de zaak, de nationale wetgeving de door de overeenkomst vastgestelde regels, betreffende de inschrijving, het vruchtgebruik en de hypotheken op in aanbouw zijnde vaartuigen, zal moeten eerbiedigen om de dubbele inschrijving te voorkomen, de openbaarheid der rechten te verzekeren en de rechten der schuldeischers, hypotheccairen enz. te waarborgen.

De andere wijzigingen, aangebracht in de bepalingen betreffende de inschrijving, zijn van zuiver formeelen aard.

De tekst van artikel 1 is zoodanig gewijzigd, dat er niet meer de verplichte inschrijving, welke alleen uit artikel 3 moet blijken, in vermeld is. Om dit verschil duidelijk te doen uitkomen zijn de verplichtingen van de Staten in de eerste twee artikelen gegroepeerd en die van de particularieren in de volgende artikelen, hetgeen een kleine wijziging van deze artikelen ten gevolge heeft gehad. Het Comité heeft bovendien in artikel 3 de verplichte inschrijving, welke beperkt was tot „definitief in dienst gestelde” vaartuigen, geschrapt, daar deze formule te onduidelijk is gebleken te zijn. De gedachte, welke men had willen uitdrukken en welke is aangegeven in de noot van het Secretariaat van 1926, is nu in artikel 12 (vroeger artikel 13) weergegeven, waar men aan de lijst van gevallen van vrijwillige inschrijving heeft toegevoegd de „vaartuigen, welke nog niet in een contracteerenden Staat ingeschreven zijn en zich van het land, waar zij gebouwd of gekocht zijn, naar het land, waar zij moeten ingeschreven worden, begeven.”

De laatste alinea van artikel 9, betrekking hebbende op de rechtstreeksche briefwisseling tusschen bureau's van verschillende landen, is uit dit artikel geschrapt om er een algemeene bepaling van te maken, welke de geheele overeenkomst omvat en uitgebreid is tot alle bevoegde administratieve en gerechtelijke autoriteiten (artikel C der algemeene bepalingen).

Evenzoo is artikel 11, betrekking hebbende op de verplichtingen der Staten om de noodige maatregelen te nemen ten einde de uitvoering der overeenkomst te verzekeren, artikel B der algemeene bepalingen geworden; het eerste gedeelte van het vroegere artikel 13, betrekking hebbende op de vaartuigen, waarop de overeenkomst niet van toepassing is, is artikel A der genoemde bepalingen geworden; artikel 14 is artikel D geworden en men heeft behalve de bepalingen van wettelijken of reglementaire aard nog voorzien, dat de Staten elkander de lijst der bureau's, belast met het houden der registers, moeten mededeelen.

Ten slotte is artikel 15, dat de rechten der niet contracteerende Staten op de internationale waterwegen voorbehoudt, artikel E geworden.

Het Comité was van meening, dat er aanleiding was om aan de hierboven genoemde algemeene bepalingen nog een artikel toe te voegen, betreffende het regelen van de geschillen, die de toepassing en de interpretatie van de overeenkomst zouden kunnen veroorzaken. De tekst van dit laatste artikel is echter voorbehouden.

* * *

De bepalingen van hoofdstuk 11 hebben betrekking op het eigendom en het vruchtgebruik. Het is aan het Comité, op aanwijzing van den heer Niboyet gebleken, dat de garantie van de hypothecaire schuldeischers altijd onzeker zou blijven, als het eigendom zelf van het vaartuig twijfelachtig bleef. Hoe moet men echter weten, wie de eigenaar is, als men niet weet, welke wet ten opzichte van het eigendom van toepassing is, en op welke wijze de onvermijdelijke conflicten te regelen, als men deze wet niet conventioneel omschrijft? Deze overwegingen hebben het Comité ertoe gebracht de voorgestelde richting te volgen. De toepassing van de *lex rei sitae*, overeenkomstig de Deutsche jurisprudentie, heeft tegenwerpingen uitgelokt. De eigenaar van een vaartuig kan niet precies weten waar zijn eigendom zich op het oogenblik van den verkoop bevindt en welke wet dus van toepassing is. Als hij een vloot en hloc verkoopt, zal de verkoop door verschillende acten moeten geschieden en tevens naar de verschillende wijzen, omschreven door de wetten der verschillende landen, waar zich op dat oogenblik de gedeelten der vloot bevinden. De verwijzing naar de wet van de plaats, waar zich het vaartuig bevindt, is bovendien niet voldoende om alle geschillen te regelen; in verschillende gevallen zal deze wet niet van toepassing zijn als zij bijv. een inschrijving eischt in een register, onbekend in het land, waar het vaartuig is ingeschreven en dus niet uit te voeren; in andere gevallen zal de verwijzing niet van kracht zijn als bijv. enkele vorderingen van de wet van het land van inschrijving als zijnde van openbaar belang worden beschouwd.

De verwijzing naar de wet van het land van inschrijving, overigens hetzelfde wat voor de hypotheek is voorgesteld, is derhalve gebleken de eenige algeheele oplossing van de kwestie te zijn; een en ander wordt aangeduid door alinea 1 van artikel 13, echter beperkt tot de verkrijgingen onder de levenden. Het Comité was inderdaad van oordeel, dat het raadzamer is de kwestie, welke wet in geval van overdracht wegens sterfgeval toepasselijk zou zijn, buiten het ontworpen reglement te laten. Deze kwestie moet op normale wijze geregeld worden, zonder dat men een speciaal stelsel voor de vaartuigen maakt. Evenwel is toegestaan, dat de wet van het land van inschrijving, van de erfgenamen en legatarissen een inschrijving van

hun eigendom kan eischen om er zich tegenover derden op te kunnen beroepen. Het betreft hier een van die maatregelen van openbaar belang, waarvan hierboven sprake is geweest en waarbij het gewenscht is de toepassing voor te behouden in het geval de wet, welke de opvolging, naar de ten opzichte van deze kwestie gevolgde regels de voorkeur heeft, niet de wet is van het land van inschrijving. Een en ander wordt uitgedrukt door alinea 2 van artikel 13.

De registers, waarin de inschrijvingen moeten worden ingeschreven, zijn de openbare registers voor de inschrijving van vaartuigen, bedoeld in artikel 1. Echter is het wel te verstaan, en daarom is het woord register in het meervoud, dat er niet noodzakelijkerwijze een enkel register voor de inschrijving, het eigendom en de hypotheek behoeft te zijn en dat er materieel van elkaar verschillende registers zullen kunnen worden gehouden en voor de inschrijving en voor de openbaarheid der rechten, op voorwaarde echter dat deze registers met elkaar overeenstemmen, opdat men in het eene register naar het andere kan verwijzen. Deze vrijheid van handelen is in het slotprotocol vermeld.

Artikel 14 voorziet, dat de bepalingen, betreffende het eigendom, eveneens betrekking hebben op het vruchtgebruik.

De bepalingen van dit hoofdstuk hebben bovendien geen ander doel dan een eerste gedachtenwisseling over een kwestie, die nog niet bestudeerd is, weer te geven.

* * *

Hoofdstuk III behandelt de hypotheek. Daar elke algemeene omschrijving van de zakelijke, met de hypotheek gelijkgestelde waarborgen ontbreekt, heeft het Comité het wenschelijk geoordeeld een opsomming van deze rechten in het slotprotocol te geven.

Voor het oogenblik is alleen het pandrecht op ingeschreven vaartuigen, het zg. „Schiffspfandrecht” van het Duitsche recht, vermeld, daar de opsomming nog aangevuld moet worden volgens de wetgeving der verschillende Staten. Behalve de verwijzing naar het slotprotocol, geeft artikel 15 de eerste zinsnede van artikel 1 van den in de vorige zitting opgestelden tekst, weer en bevestigt de erkenning van de overeenkomstig de wettelijke voorschriften gevestigde en in openbare registers ingeschreven hypotheek; een en ander moet op dezelfde wijze uitgelegd worden als hierboven naar aanleiding van artikel 13 gezegd is. Alle hypotheek, evenzeer de juridische en wettelijke als de conventionele, worden met dezen tekst bedoeld. Wat de kwestie der hypotheek op in aanbouw zijnde vaartuigen betreft, is een en ander reeds in hoofdstuk I besproken.

De tweede zin van het vroegere artikel 1, betrekking hebbende op de rechtsgevolgen der hypotheek, is tegelijkertijd meer in overeenstemming gebracht met den eersten zin van het vroegere artikel 2, betreffende deze rechtsgevolgen in geval van vrijwillige overdracht van eigendom, en de eerste alinea van het tegenwoordige artikel 16 geworden, welk artikel alle rechtsgevolgen van de hypotheek in geval van verkoop omschrijft. Maar terwijl de tweede zin van het vroegere artikel 2 de rechtsgevolgen zooals aflossing van de hypotheek, ontheffing of eenig daarmede gelijk te stellen rechtsgevolg in het geval, dat deze voorzien zijn door de wetten van den Staat op het grondgebied waarvan het vaartuig zich bevindt, omschrijft, beperkt de tweede alinea van artikel 16 van het nieuwe ontwerp zich tot de vermelding, dat, als de procedure van ontheffing niet kan plaatshebben omdat een en ander niet geregeld is door de wetgeving van het land waar het vaartuig zich bevindt, in dat geval de ingeschreven rechten niet gedeeld worden zoolang die procedure niet volgens wettelijke voorschriften geregeld is. Met andere woorden heeft het Comité gewild, dat er geen enkele beperking plaats heeft van de rechtsgevolgen van de wet van het land van inschrijving, behalve als ze ontstaan zijn door een materiele onmogelijkheid.

Het vroegere artikel 3, handelende over de procedure der ontheffing, heeft nu geen reden tot bestaan meer, behalve voor zoover het den verkoop betreft, wat nu het onderwerp uitmaakt van een speciaal hoofdstuk, betrekking hebbende op den gedwongen gerechtelijken verkoop.

Artikel 17 verschilt in wezen niet van het vroegere artikel 4. Het maakt de overdracht van de inschrijving van een met hypotheek bezwaard vaartuig, van het eene land naar het andere land, afhankelijk van de toestemming der hypothecaire schuldeischers. In geval van toestemming worden de inschrijvingen overgedragen in het nieuwe register en hebben de rechtsgevolgen van de wet van het land waar het vaartuig dan is ingeschreven. Het Comité heeft alleen de eerste alinea van het vroegere artikel 4 geschrapt, welke alinea de opeisbaarheid der schuldvorderingen inhield, als het vaartuig in een ander land werd ingeschreven. Deze bepaling is van geen nut gebleken te zijn daar de overdracht van de inschrijving immers afhankelijk is van de toestemming der hypothecaire

schuldeischers, die naar goeदनunken hunne voorwaarden kunnen stellen en bijv. de terugstorting van hunne hypotheeken kunnen eischen.

* * *

Hoofdstuk IV regelt den gedwongen gerechtelijken verkoop. Artikel 18 voorziet, dat de procedure van inbeslagneming geregeld wordt door de wet van de plaats waar zij plaats heeft met dit onderscheid, dat de inbeslagneming binnen 5 dagen aan de autoriteit, belast met het houden der registers, waarin de hypotheeken zijn ingeschreven, beteekend moet worden. Deze autoriteit geeft de ingeschreven schuldeischers bericht van de inbeslagneming. Deze zijn dan in staat gesteld voor hunne belangen op te komen.

Artikel 19 maakt, met hetzelfde doel, den gedwongen verkoop afhankelijk van een beteekening, ten minste één maand van tevoren te richten aan dezelfde autoriteit. De procedure van verkoop wordt geregeld door de *lex rei sitae*. De gedwongen verkoop heeft overdracht van eigendom ten gevolge en doet de hypotheek teniet, niettegenstaande eventuele tegenstrijdige bepalingen in de wet van het land van inschrijving. Deze maatregel is zonder twijfel ernstig; daarom is er, op straffe van nietigverklaring der rechtshandelingen, de hierboven aangeduide openbaarheid aan gegeven.

Artikel 20 behandelt de verdeling van den prijs van toewijzing, welke overeenkomstig de regels van de procedure van de wet van de plaats van inbeslagneming is gemaakt, echter rekening houdend met den rang welke den schuldeischers volgens de overeenkomst toekomt.

Ten slotte drukt artikel 21 de gevolgen van de tweede alinea van artikel 19 uit: de hypothecaire inschrijvingen moeten doorgehaald worden op vertoon van een expeditie van de akte van toewijzing.

* * *

Hoofdstuk V, betrekking hebbend op de voorrechten, heeft nog slechts het onderwerp uitgemaakt van een zeer vluchtig onderzoek. Het Comité heeft het door den rapporteur, den heer van Slooten, voorgestelde ontwerp zonder noemenswaardige wijzigingen aangenomen. Dit ontwerp is bewerkt, uitgaande van den tekst van het Internationale Zeerecht Comité, opgesteld in de zitting te Venetië, welke tekst aan de gedachten van de overgrote meerderheid der leden beantwoordde. Het ontwerp dateert nog van vóór de door de Conferentie voor internationaal zeerecht in April 1926 aan de overeenkomst van Brussel van Augustus 1924, betrekking hebbende op de zeehypotheeken en voorrechten, aangebrachte veranderingen. Men weet, dat die tekst van de Deutsche wet afwijkt, in zoverre, dat hij de lijst der voorrechten, welke de voorkeur hebben boven de hypotheek, beperkt.

Desniettemin heeft Duitschland, dat aan de samenstelling heeft medegewerkt, het plan deze overeenkomst te ratificeren, wat een zekere uitwerking zal kunnen hebben op het Deutsche recht, voor zoover het de voorrechten op binnenvaartuigen, die gebaseerd zijn op het zeerecht, betreft. Daar deze kwestie op het oogenblik in onderzoek is, hebben de Deutsche leden van het Comité hun oordeel ten aanzien van den voorgestelden tekst, welke een nog beperkter aantal voorrechten op de hypotheeken dan de tekst van de overeenkomst van Brussel in zijn laatsten vorm bevat, moeten voorbehouden.

Het geheele Comité was echter van oordeel, dat deze verschillen gerechtvaardigd waren, daar de bepalingen om de scheepvaart uit te kunnen oefenen op de binnenwateren en op zee niet dezelfde zijn. Zoo komen in het ontwerp onder de bevoorrechte schulden, welke de voorkeur hebben boven de hypotheek, niet voor:

1°. De bijdrage van het vaartuig in gemeenschappelijke averij; 2°. de schadeloosstellingen voor schade veroorzaakt aan kunstwerken in havens, dokken en waterwegen; 3°. de schadeloosstellingen voor verlies of averij van lading of bagage; 4°. de schuldvorderingen veroorzaakt door uitgaven gemaakt door den kapitein voor het behoud van het vaartuig of het vervolgen van de reis. Het Comité was eveneens van oordeel de rechtskosten, de bijzondere en de openbare belastingen, welke de voorkeur hebben boven de kosten noodig voor het varen van het vaartuig, te beperken, daar de hypothecaire schuldeischer niet de schulden moet dragen, waarmede zijn debiteur belast kan worden, temeer daar deze eigendommen geen enkel verband houden met het vaartuig, waarop de hypotheek gevestigd is. De voorrechten van den kapitein en de bemanning voor de betaling van hun soldij zijn beperkt tot de salarissen over zes maanden. De artikelen 23, 24 en 25 komen overeen resp. met de artikelen 5, 6 en 8 van de overeenkomst van Brussel (ongewijzigde tekst van 1924). Artikel 26 komt overeen met de alinea's 1, 2, 4 en 5 van artikel 9 van de overeenkomst van Brussel (tekst van 1926) en is gewijzigd om met de nieuwe lijst der bevoorrechte schuldvorderingen en de teksten betreffende den gedwongen gerechtelijken verkoop

in overeenstemming te komen. De artikelen 27 en 28 komen overeen resp. met de eerste alinea van artikel 11 en met artikel 13 van de overeenkomst van Brussel (ongewijzigde tekst van 1924). Artikel 29 duidt nader aan, wanneer het stelsel der voorrechten toepasselijk is; dit is telkens het geval, als het handelt over schuldvorderingen, gevestigd op een in een contracteerenden Staat ingeschreven vaartuig.

Evenals het hoofdstuk betreffende de voorrechten, heeft het ontwerp betreffende de aanvaring nog slechts het onderwerp uitgemaakt van een algemeen onderzoek. Ook hier heeft het Comité zich grootendeels gebaseerd op de werkzaamheden van de Zeerecht-Conferentie en volgt het aangenomen ontwerp vrijwel geheel den tekst van de overeenkomst van Brussel van 23 September 1910. Maar in tegenstelling met artikel 12 van deze overeenkomst, dat alleen toepassing voorziet der bepalingen, betrekking hebbende op alle aan de contracteerende Staten toebehoorende vaartuigen of wel waar de nationale wetten deze toepassing voorzien, geeft het ontwerp van het Comité in het eerste artikel aan, dat deze bepalingen woordelijk in de nationale wetgeving van elk der contracteerende Staten moeten worden opgenomen. In plaats van een wetsconflict op te lossen was het Comité van oordeel, dat men uniformisatie van de wetgeving moest bevorderen. Inderdaad is uniformisatie van wetgeving, als zij verwezenlijkt kan worden, de beste oplossing van alle moeilijkheden en bovendien de beste toepassing van het principe van gelijkheid van handeling, omdat het toegepaste stelsel afhangt van het territoriale veld van toepassing van de nationale wet en niet meer van de nationaliteit of van de plaats van inschrijving van een vaartuig, dat toevalligerwijze bij een ongeluk, dat in hoofzaak andere vaartuigen aangaat, betrokken kan zijn.

In artikel 3 heeft het Comité op voorstel van zijn rapporteur een bepaling ingelascht, welke nader bepaalt dat de verschillende elementen van een sleeptrein niet solidair zijn en dat ieder vaartuig slechts verantwoordelijk is voor zijn eigen daden. Het Comité was van meening, dat deze oplossing, welke niet met de Nederlandsche wetgeving overeenstemt, evenwel reeds uit den tekst van de overeenkomst van Brussel voortvloeide, maar dat het nuttig was een en ander nader te bepalen om vergissingen van interpretatie te voorkomen, daar de kwestie van het sleepen in de binnenscheepvaart in tegenstelling met de zeevaart van groot belang is. Het Comité heeft gedacht, dat men als het ontwerp geheel opgesteld zou zijn, de Zeerecht-Conferentie zou moeten verzoeken om eventueel de overeenkomst van 1910 nader aan te vullen en te wijzigen, opdat de twee teksten met elkaar overeenstemmen. Deze kwestie is belangrijk, daar iederen keer als een zeeschip, dat aan een der contracteerende Staten toebehoort, in een aanvaring is betrokken, de Zeerechtovereenkomst ook in de binnenwateren wordt toegepast.

De voorgeschreven tijd, waarbinnen eventuele reparaties moeten worden aangegeven (art. 7), is van 2 jaar (hetzelfde artikel van de overeenkomst van 1910) tot één jaar teruggebracht, daar de afstanden in de binnenscheepvaart veel minder groot zijn.

Ten slotte was het Comité van oordeel, dat nog een kwestie, welke in nauw verband met de eigenlijke aanvaring staat, onderzocht moest worden, nl. de kwestie van beschadigingen, veroorzaakt aan vaste kunstwerken (bruggen, taluds, kaden, enz.). Den heer Richter is verzoekt voor de volgende zitting van het Comité een rapport over deze kwestie uit te brengen.

DE SAMENSTELLING VAN DEN INDISCHEN VOLKSRAAD.

II 1).

Wanneer het geoorloofd is, uit de in het vorig artikel samengevatte geschiedenis der belangrijkste vreemde Aziatische koloniën eenige beginselen van algemeene strekking af te leiden, dan kan men die aldus formuleeren:

de invoering van Westersche instellingen van tegenwoordig en openbaarheid kan slechts geleidelijk geschieden; elke overhaasting wreekt zich in een achteruitgang van het bereikte peil van openbare orde en welvaart, met als gevolg een terugkeer of een catastrofe. Waar de opvoeding van een individu bij levensjaren gerekend wordt, gaat het bij deze politieke opvoeding om generaties; deze immers richt zich niet op de verkrijging van kennis en gewoonten

1) Het 1e artikel is verschenen in het nummer van 12 dezer. Men leze aldaar „Filippijnen” en „Filipino” in plaats van „Philippijnen” en „Philipino”.

voor een snel tot wasdom gerakend individu, maar op de vorming van een openbare meening die naar andere, meer Westersch getinte maatstaven oordeelt, en zulk een openbare meening kan slechts ontstaan in een milieu van grootendeels nieuwe samenstelling, waarin de toon wordt aangegeven door de leden der jongere generaties. Ten slotte: de algemeene regel, dat men niet tegen de feiten in kan wetgeven, geldt ook hier; de werkelijke samenstelling en beteekenis der maatschappelijke groepen moet in de regelingen erkend worden, wil de werking der instellingen niet ten eenenmale worden vervalscht.

Wat leert de geschiedenis van den Nederlandsch-Indischen Volksraad ten aanzien van dit alles?

Door de wet van 1916 hield Ned.-Indië op, de eenige ontwikkelde Aziatische kolonie te zijn, waar geen openbare behandeling van de openbare zaak kon plaats hebben. Het voor die behandeling toen ingestelde college kreeg dadelijk uitgebreider bevoegdheden dan de destijds bestaande lichamen van gelijken, d.w.z. niet-parlementairen, aard: volledige vrijheid om zoo vaak en zoo lang te vergaderen als het wenschte, — onbepaalde gelegenheid tot critiek op het regeerbeleid, — onbepaald initiatief, zoowel op financieel als op wetgevend gebied. Het karakter van zijn uitspraken zou adviseerend zijn, zooals dat der Britsch-Indische wetgevende raden (met uitzondering, sedert 1909, van de provinciale raden).

Wat de samenstelling betreft, de wet stelde alleen voor de groep der Inlanders eenige minima vast; de eerste uitvoeringsregeling kende hun 15 van de 38 zetels, de tweede (1921) 20 van de 48 toe. De meesten werden gekozen door de leden der locale raden, niet echter door de Inlandsche leden alleen, doch door alle leden te zamen. Alle leden waren onafhankelijk van de Regeering; ambtelijke leden in den Engelschen zin waren er niet. Wel waren er ambtenaren-leden, die hun ambtelijke functiën bleven uitoefenen, terwijl zij in den Volksraad het regeerbeleid, dat zij in die functiën hadden te dienen, critiseerden.

Dat had niet enkel de voor de hand liggende nadeelen: verwaarloozing van het ambt, welks belang terugtrad voor dat van het lidmaatschap van den Volksraad, — aantasting van het vertrouwen in de onpartijdigheid der ambtenaren, die in hun Volksraadredevoeringen soms uiterst scherp partij kozen tegen een of andere groep. Het vervalschte — en zie hier het ernstigste politieke nadeel — voor oppervlakkige (dus voor de meeste) waarnemers het beeld der in Indië levende krachten, die verdere ontwikkeling van de toegekende zelfstandigheid mogelijk moesten maken. De stelling, dat die zelfstandigheid reeds dadelijk sterk uitgebreid kon en derhalve moest worden, omdat uit het optreden van den Volksraad was gebleken, dat „Indië” zich zelf wel kon besturen zonder hulp van Nederland, rustte voor een goed deel op den indruk door de redevoeringen van ambtenaren gewekt, — Nederlandsche ambtenaren, die met Nederland uit Indië zouden verdwijnen, en Inlandsche ambtenaren, die maar Nederlandsche begrippen van recht en behoorlijkheid over de regeertaak en haar vervulling spreken, die begrippen soms op bewonderenswaardige wijze in zich opnemen en in toepassing brengen, maar daartoe al heel spoedig onmachtig zouden worden bij het wegvallen van den steun van hun Nederlandsche collega's en van de Westersche staatsinstellingen.

De opneming van ambtenaren in den Volksraad was niet het eenige punt waarop ondoordachte uitvoering de werking van het beginsel der wet in gevaar bracht. Ook het bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde reglement van orde droeg er toe bij het karakter van het college te vervalschen. Er is veel gelachen om het uit de Nederlandsche Kamerreglementen nageschreven voorschrift, dat toehoorders slechts met ongedekten hoofde de vergaderingen mochten bijwonen, een voorschrift, dat inderdaad in

een land waar het voor de meeste inwoners tot de eerste plichten van welvoegelijkheid hoort zich niet met ongedekten hoofde te vertoonen, al zeer dwaas klonk. Maar slechts weinigen zagen in, dat deze dwaasheid enkel de meest tastbare uiting was van het welwillend onverstand, dat het gansche reglement had gedictieerd en daarin een mede uit de Kamerreglementen nageschreven procedure had opgenomen, alleen voor parlementaire lichamen geschikt: verplicht afdelingsonderzoek voor alle regeeringsontwerpen, verslag, memorie van antwoord enz. Hiermee was de practijk van zelf aangegeven: in plaats, dat de G.G. adviezen vroeg en de Volksraad deze gaf, zooals de wet wilde, deed de G.G. *voorstellen*, die door zijn gemachtigden in den raad namens hem *verdedigd* werden, waarna de raad zich uitsprak. Wel was de G.G. (en in zake begrooting de Minister) niet aan die uitspraken gebonden, maar de gekozen vorm maakte, dat afwijking steeds ontevredenheid wekte, omdat men er een blijk van geringschatting in zag. De Volksraad is nimmer college van advies geweest, enkel college van critiek. Dankbaar moet worden erkend, dat die critiek soms groote zakelijke waarde had. Dat dit het evenvermelde kwaad — de vestiging van verkeerde indrukken omtrent de werkelijk-Indische politieke krachten — te erger maakte, spreekt van zelf. De wet van 1916 is aldus van den beginne feitelijk op zij gezet; de Volksraad had een half-parlementair karakter aangenomen en voelde dientengevolge juist te sterker het ontbreken van werkelijke parlementaire rechten als een gemis, een onbillijkheid, een onrecht.

Ten aanzien van de begrooting had de wet zelve reeds den valschen schijn geschapen, die dit onbehagelijke gevoel moest wekken. De Gouverneur-Generaal, aldus de tegelijk met de Volksraadwet vastgestelde wijzigingsbepaling der Comptabiliteitswet, stelt de begrotingshoofdstukken voorloopig vast overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad. Waartoe die voorloopige vaststelling, waarop toch *steeds* een definitieve vaststelling bij de wet moest volgen? Het voorschrift was blijkbaar gedachteloos ontleend aan de West-Indische regeeringsreglementen, die echter definitieve vaststelling bij wet alleen eischen voor enkele gevallen (bijv. wanneer een bijdrage uit de Rijksschatkist noodig is) en anders de voorloopige als definitieve vaststelling laten gelden. De overneming voor Indië diende dus tot niets... dan tot vertroebeling der verhoudingen.

Het waren al deze, bij de vaststelling en de uitvoering der Volksraadwet gemaakte fouten, die, méér dan het bekende pronunciamiento van November 1918, noopten tot hervorming van den raad in een mede-wetgevend college. Alleen die omzetting kon onder de toen bestaande omstandigheden weer tot een zuiveren toestand leiden. De noodzakelijkheid om tot zulk een toestand te komen werd ingezien; zij dwong tot een prijs geven van de geleidelijkheid in de ontwikkeling, die bij de Kamerdebatten van eind '16 vrij algemeen als noodig was erkend. Zij dwong m.a.w. tot het op zijde zetten van een der voornaamste beginselen, die bij de hervorming van vertegenwoordigende instellingen, ook blijkens de elders opgedane ervaring, den wetgever behooren te leiden.

De staatsregeling van 1925, die bij de Grondwets-hervorming van '22 in hoofdtrekken aangekondigd werd, maar onder de oude Grondwet even goed had kunnen worden vastgesteld, bracht de groote hervorming. Inderdaad een groote hervorming, al ontging dit aan de openbare aandacht, omdat deze met allerlei geharrewar over meer of minder belangrijke details werd beziggehouden. Het was eigenlijk méér dan een hervorming van den Volksraad, het was een nieuw begin. De wet van '16 was niet uitgevoerd, de wet van '25 zou die niet-uitvoering dekken en een nieuwe grondslag voor de ontwikkeling leggen, den mede-wetgevendenden Volksraad.

Dit beteekent, dat de taak een geheel andere zou

worden dan aan het college in 1916 was toegedacht; het beteekende dus ook, dat de samenstelling met het oog op die nieuwe taak opnieuw overwogen diende te worden, los van het vroeger aanvaarde. Het is immers geheel iets anders een adviseerend college samen te stellen dan een mede-beslissend. Bij het eerste is het er vooral om te doen, aan die groepen der bevolking, die weinig of geen middelen hebben om hun belangen en gevoelens tot uiting te brengen, daartoe gelegenheid te geven; de getalsverhoudingen tusschen de vertegenwoordigde groepen doen er weinig toe, mits alle belangrijke stroomingen aan het woord kunnen komen. Bij een mede-beslissend college komt het er daarentegen vooral op aan, een juiste, zoo nauw mogelijk met de maatschappelijke toestanden verband houdende groepeerings te kiezen en aan elke groep een zoodanig aantal zetels en stemmen toe te kennen, dat zij den invloed op den gang van zaken kan uitoefenen, die haar in het belang van het algemeen toekomt.

De wet van '16 voldeed aan de eerstgenoemde eischen: zij waarborgde aan de inheemsche groep, de eenige die daaraan inderdaad behoefte had, de gelegenheid om zich te uiten; de andere groepen zouden het desnoods zonder vertegenwoordiging in den Volksraad hebben kunnen doen: het kiesrecht in Nederland, vereenigingen, pers, gaven hun sedert lang, wat aan de inheemsche bevolking nog ontbrak. De aanwezigheid hunner vertegenwoordigers was nuttig om aan de debatten een minder eenzijdig karakter te geven; een nieuw geluid konden zij er niet laten hooren.

De wetgever van '25 stond voor een heel andere taak dan die van '16. Allereerst had hij te bepalen, welke groepeerings den grondslag der samenstelling van den Volksraad zou vormen, de oude of een andere, en in dit laatste geval welke.

De Herzieningscommissie-Carpentier Alting had zich in groote meerderheid verklaard tegen bestemming van de oude ras-onderscheiding als grondslag voor staatsinstellingen. Slechts verschil in ontwikkeling (het al of niet Nederlandsch lezen en schrijven) rechtvaardigde naar haar opvatting indeeling in verschillende kiezerskorpsen; de zetels in den Volksraad dienden niet wettelijk tusschen bepaalde groepen te worden verdeeld, maar door verkiezing in territoriale kiesdistricten te worden bezet. Zij meende op die wijze leden te krijgen, die geen vertegenwoordigers van belangenkringen, maar „juiste vertolkers” van „de op behartiging van het algemeen belang gerichte gedachtestroomingen” zouden zijn.

De „Proeve Oppenheim” verwierp dit stelsel; wel verbood ook dit ontwerp een groepeerings berustend op onderscheiding naar landaard, maar de tekst liet reeds toe, dat zetels worden gereserveerd voor personen „vertrouwd... met bepaalde zijden van den stoffelijken en geestelijken toestand van Nederlandsch-Indië” en dat die personen door overeenkomstige kiezersgroepen worden aangewezen. De toelichting spreekt vrijelijk over de onderscheiding Indonesiër—niet-Indonesiër als voor de schrijvers beslissend motief in de regeling, maar in de aanvullende Memorie loochenen zij uitdrukkelijk „dat de gedachtestroomingen in Indië, om welke representatie het hun te doen is, door de tegenstelling Indonesiër—uitheemsche of door de tegenstelling Indonesiër—Chinees—Europeaan ook maar eenigermate zuiver worden weergegeven”. Iets verder „houden (zij) staande, dat juist eene splitsing in Indonesische en niet-Indonesische Volksraadsleden en Volksraadskiezers bij uitstek gekunsteld blijft en welhaast noopt tot een boven alles vasthouden aan het Europeesche „overwicht”.

In het op 21 April 1923 aan den Volksraad om advies gezonden Schema voor de nieuwe samenstelling vindt men de oude indeeling naar ras of landaard in hoofdzaak terug, doch met eenige wijziging van de grenslijnen en onder de voor toewijzing van staatkundige rechten meer geëigende termen Nederlanders,

niet-Nederlanders van inheemsche afkomst, niet-Nederlanders van uitheemsche afkomst. De toelichting wil hierin een indeeling „strikt volgens nationaliteitskenmerk” zien in plaats van de oude volgens het ras, — een onderscheid waarvan maar aan zeer weinigen in of buiten Indië iets bewust zal zijn geworden. Daarentegen strookte de aanvaarding zelve van de drie groepen als alle andere maatschappelijke groepeerings in politieke beteekenis te boven gaande, ongetwijfeld geheel met wat in of onder het bewustzijn van zoo goed als de geheele bevolking van Indië leefde en leeft.

En, andere uiting van erkenning der werkelijkheid, de indeeling zou voortaan niet enkel de leden, maar ook hun kiezers aangaan. Van de oude regeling, die aan de Europeesche meerderheid van locale-raadsleden de beslissende macht gaf over de persoonskeuze ook der Inlandsche leden, heet het in de toelichting: „Staande in het teeken der unificatie, dient zij in schijn het associatiebeginsel, maar onthoudt zij in werkelijkheid aan de verschillende bevolkingsdeelen zelfs het recht eigen vertegenwoordigers aan te wijzen”.

Na de bespreking der groepsindeeling verwacht men een gemotiveerde opgave van de getallen der aan elke groep toe te kennen zetels. De opgave is er, de motiveering ontbreekt. „Hoe die verdeeling moet plaats hebben is een vraag van uitvoering. Voor het tijdperk, dat bij deze regeling in het oog is te vatten, acht de Regeering het aangewezen, dat de nieuwe Volksraad, ongerekend het lid tevens voorzitter, zal bestaan voor de helft uit inheemsche Nederlandsche onderdanen-niet-Nederlanders, voor 5/12 uit Nederlanders en 1/12 uitheemsche Nederlandsche onderdanen-niet-Nederlanders”. Ziedaar alles.

Nu was het zeker zeer moeilijk, de cijfers zelve te motiveeren. Maar de groote vraag, of er al dan niet een Nederlandsche, een niet-Nederlandsche of een inheemsche meerderheid moest zijn, had, hoe teer het onderwerp ook is, niet stilzwijgend voorbij gegaan mogen worden; trouwens, in den Volksraad moest dit vraagstuk wel, direct of indirect, ter sprake komen. Daar ging men de cijfers met die van de geldende regeling vergelijken, zonder erop te letten, dat de grenslijnen tusschen de groepen eenigszins gewijzigd waren: waarom, zoo vroeg men, moeten de „Nederlanders” minder invloed hebben dan de „Europeanen” onder de oude regeling? Omdat ze minder talrijk zijn, was het antwoord; immers de „Europeanen” omvatten ook niet-Nederlanders, bijv. kinderen van in Indië gevestigde Engelschen, die in den vervolge in de derde groep komen, — en „gelijkgestelden”, die (tenzij ze naturalisatie bekomen) in den vervolge in de tweede groep, die der „Inheemschen” komen. Formeel was dat antwoord juist, maar het hief het aangevoerde bezwaar niet op; want ook als met deze factoren, volgens de feitelijke cijfers van het oogenblik in rekening bracht, brachten de Nederlanders relatief meer stemmen uit dan onder de voorgestelde regeling het geval zou zijn. Het juiste antwoord ware m.i. geweest: laat ons den ouden Volksraad er buiten laten en nagaan, hoe een mede-wetgevend college op het oogenblik en in de naaste toekomst samengesteld moet zijn.

Overigens bleek uit de behandeling van het Schema in den Volksraad niet, dat men daar veel waarde hechtte aan de verdeeling der zetels. Evenmin als eenige andere tegemoetkoming werd de toekenning van de helft der zetels op prijs gesteld of als een tegemoetkoming erkend door de inheemsche leden; de verslagen geven den indruk, dat men er nauwelijks aandacht aan besteedde.

Eerst bij de behandeling der staatsinrichting in Nederland scheen de gewichtige zaak van de samenstelling van den Volksraad werkelijk eenige aandacht te trekken. De bij het afdelingsonderzoek opgeworpen

bedenkingen ontflokten den Minister van Koloniën een motiveering,¹⁾ die hierop neerkwam:

1. Bij de Grondwetsherziening is gezegd, dat aan de „aldaar (dat is in Ned.-Indië) gevestigde bevolking een zoo groot mogelijke invloed op en een zoo groot mogelijk aandeel in de samenstelling dier lichamen (i.e. den Volksraad) zal worden toegekend”.

2. De Volksraad van 1921 bestond reeds voor de helft uit Inheemschen, die van 1924 bijna voor de helft; vermindering van den inheemschen invloed ware in strijd met de bedoeling der Grondwetsherziening.

3. Het „moge in zekeren zin zijn staande te houden”, dat het aantal van 5/12 der zetels voor de Nederlandersgroep „veel te gering is met het oog op de positie die zij in Indië inneemt”, . . . „de invloed, die daarnaast aan het Nederlandsche gezag is voorbehouden en in het belang van een krachtige ontwikkeling van het land aan dat gezag voorbehouden moet blijven, legt ten slotte in deze meer gewicht in de schaal dan een geringe numerieke meerderheid in den Volksraad van het Nederlandsche element, verdeeld als dit bovendien nog steeds zal zijn door allerlei, aan het Nederlandsch bevind ten deele weinig tot steun strekende, politieke stroomingen”.

Het derde punt raakt het vraagstuk zelf, hoe de Volksraad samengesteld moet worden om de hem toegedachte taak zoo goed mogelijk te vervullen.

De twee eerste punten daarentegen betreffen het verband tusschen de samenstelling van den ouden en die van den nieuwen Volksraad. Reeds is opgemerkt, dat het leggen van zulk een verband uitsluitend op misverstand rustte, omdat het nieuwe lichaam als mede-wetgevend college essentieel van het oude, adviseerende, zou gaan verschillen.

Op dit principieele misverstand stapelde het regeeringsantwoord nog twee andere: een onjuist beroep op de Grondwetsherziening, en een onjuiste berekening van het aandeel, dat de inheemsche bevolking in den ouden Volksraad had, een berekening althans, die een onjuisten indruk moest wekken.

De Memorie van toelichting betreffende de Grondwetsherziening (de Grondwetsstekst zelf raakt het punt niet aan) wilde niet aan de in Indië *inheemsche* bevolking een „zoo groot mogelijke invloed op en aandeel in de samenstelling” der medewetgevende en medebesturende colleges geven, maar aan de aldaar „gevestigde” bevolking,²⁾ wat geheel iets anders is. De gevestigde bevolking omvat alle ingezetenen en de aangehaalde zinsnede zegt dus alleen, dat bij de samenstelling zooveel mogelijk verkiezing door en aanbeveling uit de betrokken groepen zal worden ingevoerd, maar houdt zich in geenerlei opzicht bezig met de sterkte-verhouding tusschen de inheemsche en andere groepen.³⁾

Wat het tweede punt betreft, de algemeene maatregel van bestuur van 24 Maart 1921 (Ind. Staatsbl. 309) had bepaald, dat het college buiten den voorzitter 48 leden zou tellen en dat daarvan 20 Inlanders zouden zijn. Dat niettemin de Minister de boven vermelde verklaring omtrent het aantal Inheemschen in den Volksraad meende te kunnen afleggen, is blijkbaar wederom toe te schrijven aan de aanwezigheid van een paar „met Europeanen gelijkgestelden”, die krachtens die gelijkstelling onder de oude regeling een voor Europeanen bestemde zetel konden bezetten, maar bij de nieuwe indeeling niet in de categorie der Nederlanders, doch in die der inheemsche niet-Nederlanders zouden komen. Ook dan kloppen de cijfers, voor zoover ik kan nagaan⁴⁾ nog niet, maar men kan aldus

1) Bijlagen Tweede Kamer 1923—24, 181 No. 11 p. 33.

2) Bijlagen Tweede Kamer 1920—21, 451 No. 13 p. 5

3) Hetzelfde misverstand spreekt uit de rede waarmee de G.-G. op 16 Mei 1927 den Volksraad opende.

4) De officieele opgaven geven niet aan welke der „Europeesche leden Nederlanders en welke met Europeanen gelijkgestelde Inlanders zijn.

rekenend het getal der „Inheemschen” althans iets hooger stellen dan het wettelijk vastgestelde getal der „Inlanders”. Het is echter duidelijk, dat de mededeeling der Regeering, zonder toelichting gegeven, een ten eenen male onjuisten indruk moest maken. Even duidelijk is het, dat men verkeerd doet, de gelijkgestelden eenvoudig als vertegenwoordigers der inheemsche groep voor te stellen. Een hunner (de heer Salim) wees er terecht op, dat de een gelijkstelling vraagt, omdat hem dat geldelijk of ander voordeel geeft, de ander, omdat hij zich werkelijk aan de inheemsche maatschappij ontgroeid voelt. Het heele geïmagineerde met de gelijkgestelden toont vooral weer aan, hoe onjuist het in alle opzichten was, bij de regeling der samenstelling van den nieuwen Volksraad uit te gaan van den ouden.

Overziet men de hier weergegeven geschiedenis van de instelling en ontwikkeling van den Indischen Volksraad, dan zal men moeilijk tot de erkenning kunnen komen, dat Nederland veel leering heeft getrokken uit de ervaringen, goede of slechte, van anderen, of door weloverwogen oorspronkelijke beginselen geleid is.

E. MORESCO.

DE FINANCIËLE VERHOUDING TUSSEN RIJK EN GEMEENTEN.

II.

De Staatscommissie wil, zooals we reeds zagen, van het draagkracht-beginsel als grondslag voor eene *rijksuitkeering* aan de Gemeenten niets weten. Zij wenschte een recht van *alle Gemeenten* op rijksuitkeering erkend te zien (bl. 42 en 43/44) en wel ten einde „haar tegemoet te komen in uitgaven, haar bij eenige wet of ander wettelijk voorschrift opgelegd” (bl. 44). Ook de welvarende Gemeenten, zelfs de zoogenaamde „vluchttheuvels voor kapitalisten”, zooals de Gemeenten met zeer lagen belastingdruk bij de behandeling van het Haarlemsche annexatie-ontwerp in de Tweede Kamer werden aangeduid, zullen in gelijke mate een recht op uitkeering verkrijgen als de noodlijdende Gemeenten.

De Staatscommissie wil den Gemeenten een *recht* op een rijksuitkeering waarborgen (bl. 45). „Wordt haar voorstel gevolgd” — zoo schrijft zij op bl. 50 — „dan zal eindelijk aan alle Gemeenten, zonder dat met haar draagkracht wordt rekening gehouden, op elk gebied van wetgeving en bestuur een *recht* worden gegeven — hetzij krachtens de rijksuitkeeringwet, hetzij krachtens de bijzondere thans bestaande wettelijke voorschriften — op een *rijksuitkeering* wegens *alle verplichte uitgaven*”.

Doch is hiermede ook voor de toekomst een recht op uitkeering *gewaarborgd*?

Voor de toekomst zullen — zoo luidt het simpele antwoord der Staatscommissie (bl. 51) — nooit meer maatregelen, welke de Gemeenten tot uitgaven verplichten, mogen worden vastgesteld, „zonder dat het gouvernement en het parlement beide zich rekenschap geven van de financieele verhouding van het Rijk en de gemeenten”.

Terecht verzet het lid der Staatscommissie, *Mr. A. van Doorninck*, zich in zijn afzonderlijke nota (bl. 104) tegen deze aprioristische rechtsconstructie, die inderdaad de waarde van het rapport geenszins verhoogt. Zoolang niet Grondwet of wet een recht op uitkeering erkennen, bestaat zulk een recht voor de Gemeenten niet. Elke poging der Staatscommissie om hare voorstellen aannemelijker te maken door ze te plaatsen binnen een rechtsomlijsting, is tot mislukking gedoemd. De vraag, waarom het hier gaat, is een vraag omtrent wenschelijkheid en doelmatigheid, niet een vraag van recht.

Ook nog in een andere richting moet de Staatscommissie met dezen opzet stranden, nl. bij het bepalen van den *maatstaf* der rijksuitkeering. Hoe kan men nu een *recht* op uitkeering construeeren, zonder daarbij tevens den maatstaf aan te geven voor deze uitkeering?

Aanvaardde zij nog het denkbeeld, dat *alle* uitgaven, waartoe de Gemeenten krachtens wettelijk voorschrift verplicht zijn, voor rekening van het Rijk moeten komen, dan zou althans aan dit recht op uitkeering onmiddellijk een bepaalde inhoud zijn gegeven. Doch de Staatscommissie verwerpt het denkbeeld der integrale vergoeding. „De eisch, dat de aan de Gemeente opgelegde uitgaven geheel voor rijksrekening moeten worden genomen, gaat der Staatscommissie te ver” zoo heet het op bl. 47; deze eisch zou slechts tot twee mogelijkheden kunnen leiden: of een openstelling van 's Rijks kas voor de Gemeentebesturen of een vgaande aantasting van het zelfbeschikkingsrecht aangaande het beheer van verplichte uitgaven, hetgeen ons stelsel van „zelfbestuur in den engeren zin” voor goed zou ontwrichten.

Bovendien meent de Staatscommissie, dat deze eisch slechts dan zou kunnen worden gesteld, indien het zelfbestuur inderdaad ware „een vorm van gedecentraliseerd Staatsbestuur, dien de Staat toepast ter behartiging van een hem toevertrouwd belang” (bl. 51). Deze opvatting nu verwerpt de Staatscommissie. Naar haar inzicht is het zelfbestuur niet een wijze van staatsbestuur: „Doordat de Gemeente verplicht is de wet uit te voeren, worden de plaatselijke besturen allerminst rijksorganen. Het zelfbestuur blijft plaatselijk zelfbestuur. Het is in ons rechtssysteem *verbonden*, aan de autonomie der Gemeenten” (bl. 48).¹⁾

Het schijnt mij toe, dat het karakter van het zelfbestuur in deze opvatting totaal wordt miskend. Zelfbestuur is, naar ons staatsrecht, de verplichte medewerking van de organen van een der onderdeelen van het Rijk aan de uitvoering van een door wet of algemeen maatregel van bestuur (voor gemeente en waterschap kan dit ook de provinciale verordening zijn) getroffen regeling. Zoodra het Rijk tot regeling van een bepaalde materie overgaat, is in het algemeen de Gemeente niet meer bevoegd *zelfstandig* zich op dit gebied te bewegen. Het door Rijksgezag geregelde onderwerp toch is door die rijksregeling getrokken binnen 's Rijks verzorgingskring en behoort dus voortaan tot diens huishouding en niet meer tot de huishouding van een der onderdeelen. Het is ingelijfd binnen het gebied der Staatstaak. Doch de Staat kan daarbij op velerlei wijze de organen der Gemeente tot medewerking oproepen bij de uitvoering van de taak, die hij meende binnen zijn verzorgingsgebied te moeten trekken. Hij past dan toe het instituut van het zelfbestuur, hetgeen beteekent, dat de uitvoering niet geschiedt door eigen rijksorganen, doch door plaatselijke organen, die immers geacht moeten worden het vertrouwen van de plaatselijke burgerij te bezitten. Doch het is wel degelijk mede-uitvoering van een tak van *Staatszorg*, dus geen *eigen* plaatselijke verzorging.

Het zelfbestuur der Gemeente is inderdaad *plaatselijk* zelfbestuur, doch het betreft onderwerpen, die niet behoren tot de eigen gemeentelijke huishouding; het heeft betrekking op een tak van staats- of provinciale zorg, bij welke uitvoering plaatselijke organen hunne medewerking verleen. ²⁾

¹⁾ In haar betoog op bl. 21 aanvaardt de Staatscommissie intusschen blijkbaar de door haar gewraakte opvatting door op te merken, dat „allereerst in de omstandigheid, dat het Rijk de Gemeente bij de *volvoering* van de *staats-taak* tot medewerking roept, de eerst reële basis voor een rijksuitkeering (is) te erkennen”.

²⁾ Ten aanzien van de gestie van Burgemeester en Wethouders met betrekking tot hetgeen tot het zelfbestuur behoort, onthrekt de politieke verantwoordelijkheid dan ook (zie art. 183 Gemeentewet). Welk lichaam: Rijk of Gemeente, in zoodanig geval *financieel* verantwoordelijk moet worden geacht, is een vraag, die verschillend wordt beantwoord. Als *regel* zal de financiële verantwoordelijkheid, naar het mij toeschijnt, drukken op het Rijk. Doch uit de structuur eener bepaalde wet kan zeer wel volgen, dat de Gemeente aansprakelijk is te achten; zoo schijnt mij ook juist de conclusie, waartoe de Hooge Raad komt in zijn arrest van 20 Maart 1924, W. v. h. R. 11264; de H. R.

Uit hare niet wel houdbare opvatting, dat het zelfbestuur zou zijn eigen plaatselijk bestuur, meent nu de Staatscommissie te mogen afleiden, dat slechts gedacht kan worden aan een regeling tot *gedeeltelijke* vergoeding van de uitgaven, waartoe de wet de Gemeente verplicht (bl. 48). Een zeker deel der kosten moet dus steeds voor rekening der Gemeente blijven, hetgeen de uiting is van de gedachte, „dat in ons stelsel van zelfbestuur de Gemeente de verantwoordelijkheid, ook voor de uitgaven, waartoe zij wordt verplicht, blijft behouden”.

Het komt mij bescheidenlijk voor, dat de zelfbestuurs-theorie der Staatscommissie haar op een gevaarlijk pad brengt. Immers volgt daaruit niet, dat de uitgaven, uit zelfbestuur voortspruitende, *geheel* ten laste der Gemeenten moeten blijven? Het zelfbestuur is immers, volgens de Staatscommissie, eigen plaatselijk bestuur en is er dan wel eenige reden waarom het Rijk een deel dezer kosten voor zijn rekening zou nemen? In de nota van *Mr. van Doorninck* wordt dan ook volkomen logisch geconcludeerd tot de verplichting van de Gemeenten om „deze eigen lasten” van het plaatselijk bestuur zelve te dragen. Inderdaad biedt de theorie der Staatscommissie, zooals zij zelf (bl. 51) opmerkt, „voor haar stelsel den minst hechten grondslag”, of liever: zij biedt daarvoor in het geheel geen grondslag.

De theoretische bespiegelingen der Commissie vormen voorzeker niet het meest overtuigende deel van haar rapport.

Het beginsel, dat de Staatscommissie tot basis neemt voor hare rijksuitkeeringswet, is tenslotte slechts te verdedigen op gronden van doelmatigheid en billijkheid.

Dat zulke gronden aanwezig zijn is m.i. onmiskenbaar. Bovendien berust daarop reeds een der elementen van de wet van 1897, haar uitdrukking vindende in de som van *f* 1.— resp. *f* 1.25 per inwoner. Reeds daarom zal het niet mogelijk zijn bij een nieuwe regeling van de financiële verhouding dezen factor buiten beschouwing te laten.

De Staatscommissie doet haar Rijksuitkeeringswet echter *geheel* op dezen factor rusten. Welke maatstaven wil zij daarvoor aanleggen? Zij stelt voor, dat het Rijk aan de Gemeenten zal vergoeden:

1e de helft van de jaarwedden en kindertoelagen van burgemeester en secretaris (vgl. art. 10 der wet van 1897, volgens hetwelk $\frac{1}{4}$ deel der jaarwedde wordt vergoed, met het zeker thans niet meer verdedigbare maximum van *f* 600.—).

2e een hoofdgeld als bijdrage in „de kosten van algemeen beheer”, bedragende voor alle Gemeenten tot en met 20.000 inwoners *f* 1.50 per inwoner; voor de volgende 30.000 inwoners *f* 1.75 per inwoner; voor de daarop volgende 150.000 inwoners *f* 2.— per inwoner en voor alle verdere inwoners boven de 200.000 *f* 2.25 per inwoner.

In dit hoofdgeld, dat om de vijf jaar zal moeten worden herzien, is tot uitdrukking gebracht de vergoeding van de helft van:

- a. de jaarwedde van den Gemeente-ontvanger.
- b. de jaarwedde der wethouders.

c. de netto-kosten der Gemeente-secretarie, het kantoor van den Burgerlijken Stand, het kantoor van den Gemeente-ontvanger en het Gemeente-archief, terwijl daarbij mede rekening is gehouden met de kosten van het bevolkingsregister en de verkiezingen en met de uitgaven, verbonden aan de uitvoering van wetten als de Leerplichtwet, Arbeidswet, Dienstplichtwet, Hinderwet en Veiligheidswet.

3e een uitkeering voor kosten van verpleging van armlastige krankzinnigen, ten bedrage van het $\frac{1}{3}$ deel der netto kosten. (Tot 1924 genoten de Gemeenten hiervoor een vaste rijksbijdrage van *f* 40.—).

meende echter ten onrechte hier te doen te hebben met autonomie, waar het in waarheid gold zelfbestuur, immers uitvoering der Distributiewet 1916.

4e een percentage, dalende van 40 pCt. voor Gemeenten boven de 200.000 inwoners tot 25 pCt. voor Gemeenten beneden 20.000 inwoners in de kosten van het personeel der plaatselijke politie. Deze uitkeering wordt voorgesteld in afwachting van een algeheele reorganisatie van rijks- en gemeente-politie (bl. 63).

5e een tegemoetkoming in de ten laste van de Gemeente komende kosten van het openbaar en bijzonder, gewoon en uitgebreid lager onderwijs van f 2.— voor iederen leerling en f 150.— voor iedere verplichte leerkracht, met dit voorbehoud, dat de vergoeding beperkt blijft tot 50 pCt. der exploitatiekosten. Deze laatste uitkeering vormt een uitzondering op den regel, dien de Staatscommissie zich had gesteld, om de bestaande, in bijzondere wetten geregelde verhouding tusschen Rijk en Gemeenten onaangetast te laten. Zij meent echter, dat voor deze afwijking dringende redenen bestaan.

De totale kosten van deze uitkeeringen worden op de basis van de gemeenterekeningen over 1924 geraamd als volgt:

1e jaarwedden burgemeester en secretaris	f 3.112.180.—
2e hoofdgeld	f 12.498.238.—
3e uitkeering terzake van armlastige krankzinnigen	f 3.764.822.—
4e uitkeering terzake van politie-personeel	f 11.075.079.—
5e tegemoetkoming exploitatiekosten lager onderwijs	f 6.619.608.—

Totaal f 37.069.927.—

De Rijksuitkeering, thans (volgens de wet van 1897) ruim 19 miljoen bedragende, zou dus — men neme daarbij in aanmerking, dat de raming op gegevens van 1924 rust — ongeveer verdubbelen ¹⁾.

In het stelsel der Staatscommissie staat de gelijk-gerechtigdheid van alle Gemeenten voorop. Zoowel de noodlijdende als de welvarende Gemeenten zullen dus do voorgestelde uitkeering ontvangen. We stuiten hier reeds dadelijk op het groote bezwaar, dat dit stelsel oplevert, nl. dat een aantal Gemeenten een hoogere uitkeering ontvangt zonder deze noodig te hebben; dat dus ook die Gemeenten profijt trekken, wier belastingen het normale peil niet overschrijden.

Wel doet de Staatscommissie, al past dit kwalijk in haar stelsel, waarvan het uitgangspunt is, dat de Gemeenten een recht hebben op uitkeering, een denkbeeld aan de hand — de deugdelijkheid daarvan moge nog even buiten beschouwing blijven — om te verkrijgen, dat een hoogere uitkeering inderdaad wordt gebruikt om den belastingdruk te verlagen. Doch, aangenomen, dat dit middel effect sorteert, zoodat in alle Gemeenten een duurzame belastingverlaging zal plaats hebben, dan blijft toch nog van beteekenis de vraag of het wel gerechtvaardigd is, dat het Rijk zich een grooter offer moet getroosten om te geraken tot verlaging van belastingen in Gemeenten, waar deze reeds laag zijn of althans binnen redelijke grenzen zijn beperkt.

Doch de verplichting om een hooger bedrag der uitkeering in mindering te brengen van het aan plaatselijke inkomstenbelasting of aan opcenten op de rijksinkomstenbelasting te heffen bedrag, geldt volgens art. 9 van het ontwerp-rijksuitkeeringswet slechts voor één jaar, terwijl de mogelijkheid is geopend, dat afwijking daarvan wordt toegestaan door de Kroon. Voor een duurzame belastingverlaging is dit inderdaad een waardelooze waarborg. De verwachting van de Staatscommissie, dat deze verlaging wel niet onmiddellijk zal worden te niet gedaan (bl. 98), zoodra het ééne jaar is verstreken, hangt ten slotte in de

¹⁾ Ik laat hierbij buiten beschouwing de extra-uitkeering als zoogenaamd garantie-bedrag (art. 8 van het wetsontwerp), geraamd op ruim f 128.000.—, welk bedrag jaarlijks lager wordt en na vijf jaar geheel verdwijnt.

lucht. In de nota van *Mr. van Doorninck* wordt dit middel dan ook terecht gewraakt.

De fout van de Staatscommissie is, naar het mij voorkomt, vooral hierin gelegen, dat zij haar stelsel slechts op één grondslag, nl. dien van de vergoeding voor verplichte uitgaven, baseert.

Wel zal deze vergoeding als element van een gewijzigde regeling der financieele verhouding niet kunnen worden gemist, doch door haar tot eenigen grondslag te verheffen, ziet de Staatscommissie over het hoofd, dat in de huidige omstandigheden een regeling, die niet tot het resultaat leidt van een duurzame verlaging van den belastingdruk in de talrijke zwaar belaste Gemeenten, niet bevredigend kan worden genoemd.

Wel heeft de Staatscommissie aan den toestand van noodlijdende Gemeenten aandacht geschonken, doch enkel met het doel een wettelijken grondslag in het leven te roepen voor het tijdelijk nood-regiem, waaronder reeds thans de uit 's Rijks kas gesteunde Gemeenten komen te staan.

Het door de Staatscommissie voorgestelde ontwerp van wet tot regeling van den steun door het Rijk aan in nood verkeerende Gemeenten heeft dus slechts betrekking op de zeer bijzondere gevallen, dat Gemeenten niet in staat zijn te voorzien in de kosten harer huishouding en tijdelijke steun van de Regeering dus geboden is om de Gemeente door dien noodtoestand heen te helpen.

Dit denkbeeld, waardoor dus een stuk Staatsnoodrecht wettelijk wordt geregeld, verdient ongetwijfeld toejuiching.

Doch er zijn tal van Gemeenten, voor wie dit nood-regiem niet past; die nog wel in staat zijn in de lasten harer huishouding te voorzien, doch slechts ten koste van een overmatigen belastingdruk.

Een bijzondere hulp voor deze talrijke categorie van Gemeenten blijft in het stelsel der Staatscommissie achterwege. Wel komt deze gedachte tot uiting in het denkbeeld, dat de Commissie aan de hand doet (zonder het echter uit te werken), om in de toekomst rijksbijdragen te verlenen aan de Gemeenten „krachtens nieuwe wettelijke regelingen tot vergoeding van diensten, door de Gemeenten aan het Rijk bewezen, waartoe zij wel is waar niet wettelijk zijn verplicht, maar feitelijk zijn genoopt“. De Commissie noemt hierbij als voorbeeld armenzorg, werklozenverzorging, ziekenzorg, zorg voor maatschappelijk ongeschikten (bl. 66), waarbij we te doen hebben met takken van bestuur, „die niet meer, als vroeger, slechts plaatselijk zijn georiënteerd“. Bij het toekennen van deze bijdragen is geen algemeene formule te gebruiken; met de draagkracht der Gemeente zal rekening moeten worden gehouden; de verzwaren van den algemeenen rijksbelastingdruk, die gevolg is van het toekennen van bijdragen, zal in het algemeen met verlichting van plaatselijken belastingdruk moeten gepaard gaan; een bijzondere rijkscontrole zal bovendien hiervan het gevolg zijn (bl. 69). Elk terrein van wetgeving en bestuur zal hier nader afzonderlijk moeten worden bewerkt (bl. 71).

De op zichzelf reeds eenigszins vage beschouwingen der Staatscommissie op dit punt leiden dus niet dadelijk tot eenig tastbaar resultaat. De Heer van Doorninck stelt zich in zijn afzonderlijke nota scherp te weer tegen deze denkbeelden.

Het komt mij echter voor, dat hij hierbij een stelling aantast, die door de Staatscommissie niet is geponeerd, de stelling nl. „dat de Gemeente aanspraak zou kunnen maken op een Rijksbijdrage, indien zij vrijwillig belangen gaat behartigen, welke geacht kunnen worden buiten hare grenzen te strekken“ (bl. 108). Inderdaad is deze stelling onhoudbaar, doch, naar ik meen, valt uit de beschouwingen der Staatscommissie niet op te maken, dat zij de meening huldigt, als zoude het hier gaan om een algemeene aanspraak der

Gemeenten en om een algemeene *verplichting* van den Staat.

Niettemin kan, waar de Staatscommissie te dezen aanzien geen concrete voorstellen doet, dit gedeelte van haar rapport (bl. 65 tot 71) bij de beoordeeling van het geheel geen gewicht in de schaal leggen. Wel wil zij blijkbaar dit bijdragen-stelsel gebruiken om in de toekomst een nivelleering van belastingdruk te verkrijgen (bl. 88), doch eerst wil zij het resultaat van de voorgestelde rijksuitkeeringwet afwachten (bl. 87).

We mogen dus constateeren, dat in hare concrete voorstellen de draagkracht-gedachte slechts tot uiting komt in het zeer bijzondere geval, voorzien in het wetsontwerp tot steunverleening, waarin een Gemeente niet in staat is in de kosten harer huishouding te voorzien.

De Staatscommissie stelt zich niet voor, dat het vraagstuk van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten door haar rapport is opgelost. Zij bedoelt hiermede, dat door hare voorstellen nog slechts een *aanvang* is gemaakt met de regeling der toekomstige verhouding (bl. 82) en dat dus bij voortdurende op deze verhouding het oog der Regeering zal moeten gevestigd blijven. De bijzondere regelingen, in verschillende wetten neergelegd, zullen aandacht blijven vragen, het hoofdgeld moet om de vijf jaar worden herzien en tal van nieuwe vraagpunten zullen telkens aan de orde komen.

Te dien einde stelt de Staatscommissie voor een Permanente Commissie voor de Gemeente-financiën in te stellen en een ambtelijk bureau voor de Gemeente-financiën aan het Departement van Financiën te vestigen. Het ontwerp eener wettelijke regeling van de bedoelde vaste Commissie (art. 78 Grondwet) wordt echter door de Staatscommissie niet voorgesteld.

De heer *van Doorninck* voelt voor een dergelijke Commissie niets. „De wensch naar de instelling van dergelijke Commissies” — zoo zegt dit lid der Staatscommissie bl. 109 — „duikt tegenwoordig telkens op, zoodra men aan eenig belang bijzondere aandacht geschonken wil zien”. In „dezen commissoriale chaos” dreigt het regeeren welhaast tot een onmogelijkheid te worden.

Inderdaad moet worden erkend, dat de aanwezigheid van adviseerende colleges belemmerend kan werken voor een vlotte behandeling; anderzijds echter is de staatszorg in zulk een mate gedifferentieerd en zóó ingewikkeld geworden, dat in vele gevallen een voorlichting van Commissies van deskundigen niet kan worden ontbeerd om de Regeering bij voortdurende de inlichtingen te kunnen verschaffen, die zij behoeft.

Het is zeker ook niet te ontkennen, dat Wetgever en Regeering herhaaldelijk de financieele belangen der Gemeente niet voldoende in acht hebben genomen. Een vaste Commissie, die geenszins eenzijdig in gemeentelijke richting moet zijn georiënteerd, zal dan ook, naar het mij toeschijnt, nuttig werk kunnen verrichten. Het vraagstuk van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten is zóó gecompliceerd, dat een speciale voorlichting hier wel van noode is.

Voor de verdere opmerkingen, waartoe het rapport der Staatscommissie mij aanleiding geeft, moge ik nog in een slotartikel aandacht vragen.

Nijmegen, October 1927.

V. D. GRINTEN.

INTERNATIONALE CONFERENTIE OVER DE AFSCHAFFING VAN DE VERBODEN EN BEPERKINGEN BIJ DEN INVOER EN DEN UITVOER.

Op 25 September 1924 nam de vergadering van den Volkenbond op voorstel van de Italiaansche delegatie een motie aan.

In deze motie werd verwezen naar een artikel van de overeenkomst voor de vereenvoudiging der douane-formaliteiten en werd overwogen, dat de in- en uitvoerverboden een ernstige belemmering zijn voor een

vrije ontwikkeling voor het internationale ruilverkeer. Aan den Raad van den Volkenbond werd daarom het verlangen kenbaar gemaakt om het Economische Comité uit te noodigen, de mogelijkheid te bestudeeren van een overeenkomst, tusschen de Staten, leden en niet-leden van den Volkenbond, die definitieve afschaffing van de verboden en beperkingen bij den in- en uitvoer ten doel zou hebben. In deze motie werd een reserve gemaakt voor bepalingen, die de bescherming van levensbelangen van de Staten op het oog hebben.

Op 29 September nam de Raad van den Volkenbond een besluit, waarbij de hiervoor bedoelde motie naar het Economische Comité verwezen werd en waarbij dit Comité gevraagd werd zoo spoedig mogelijk voorstellen te doen. Aan de Staten werd in dit besluit op het belang gewezen om zonder verwijl aan het Economische Comité gegevens voor de studie van de zaak in kwestie te verschaffen.

De Secretaris-generaal van den Volkenbond richtte daarop 7 October 1924 een brief tot de Staten, leden en niet-leden van den Volkenbond, hun vragende aan het Economische Comité de verlangde inlichtingen te verstrekken onder bijvoeging van de opmerkingen, waartoe de door de vergadering van den Volkenbond aangenomen motie hun eventueel aanleiding gaf.

Begin 1925 hadden achtentwintig Staten hun antwoorden ingezonden, waaronder die van alle Staten, die bij het internationaal handelsverkeer in Europa een groote rol spelen. De door de vergadering van den Volkenbond aangenomen motie was dus op het juiste oogenblik aangenomen.

De meeningen liepen nog al uiteen en er waren zeer ernstige bezwaren, doch deze konden den indruk niet wegnemen, dat het denkbeeld om de economische verboden af te schaffen bijna algemeen gunstig ontvangen was. Op verschillende congressen was dit ook reeds het geval geweest en zooals hierboven reeds werd opgemerkt, komt ook in de overeenkomst ter zake van de douane-formaliteiten reeds een artikel voor, waarin de tot deze overeenkomst toegetreden Staten zich verbinden om, zoodra de omstandigheden dit toelaten, maatregelen te nemen, die er toe kunnen leiden, de verboden en beperkingen bij den in- en uitvoer tot de kleinst mogelijke afmeting terug te brengen.

Het Economische Comité, hoewel erkennende, dat de verboden slechts een der vele hindernissen zijn, die den internationalen handel belemmeren, is van oordeel, dat de verboden zich in verschillende opzichten van de andere belemmeringen onderscheiden en dat het beter is een poging te wagen deze thans alleen te beperken, liever dan deze poging tot het geheele gebied der handelsbelemmeringen, met name de tariefpolitiek, uit te strekken.

Het Economische Comité was bovendien van meening, dat het nu het beste zou zijn, een voorontwerp gereed te maken en dit dan niet alleen aan de regeeringen, maar door de bemiddeling van deze ook aan belanghebbende kringen of personen voor te leggen, te weten aan organisaties van handelaren en industrieelen van de verschillende landen.

In September 1925 deed het Comité een dergelijk voorstel aan den Raad van den Volkenbond en in October van dat jaar verzond deze Raad aan de verschillende regeeringen der al- en niet bij den Volkenbond aangesloten Staten het voorontwerp, hun daarbij het verzoek doende de belangrijkste organisaties van handel en industrie te raadplegen en de resultaten aan het Economische Comité te willen doen toekomen.

In den loop van 1926 kon het Comité de antwoorden van 36 Regeeringen en bovendien de opmerkingen van belanghebbende organisaties onderzoeken.

De redactie van het voorontwerp werd niet gewijzigd, doch tegelijk met dit stuk werd thans een résumé van de gemaakte opmerkingen bij de uitnodiging tot bijwoning der conferentie toegezonden.

De korte inhoud van het voor-ontwerp komt op het volgende neder.

De Staten, die de overeenkomst zullen teekenen, verbinden zich om na zes maanden alle verboden en beperkingen bij den in- en uitvoer af te schaffen en voor het vervolg geen verboden of beperkingen van dezen aard op te leggen of te handhaven.

Als bij bepaalde Staten de invoer of uitvoer van waren aan regels betreffende de wijze, den vorm of de plaats van in- of uitvoeren, of het aanbrengen van merken gebonden is, zullen deze regels niet zoodanig toegepast worden, dat er een verkapt verbod of willekeurige beperking uit voortvloeit.

Niet verboden zijn echter verboden of beperkingen van den volgenden aard, op voorwaarde, dat zij op alle landen zonder onderscheid toegepast worden, die in dezelfde positie verkeerden en dat ze niet op dusdanige wijze toegepast worden, dat zij blijkbaar dienen om een zuiver economisch doel te vermommen.

De hier bedoelde verboden hebben betrekking op: de nationale verdediging, de veiligheid van den Staat en de openbare orde; de openbare gezondheid; de bescherming van dieren en planten tegen ziekte, ont-aarding of uitsterfing; zedelijke of menschwaardige doeleinden of onwettigen handel als hiervoor in het betreffende land zelf ook verboden of beperkingen bestaan; bescherming der nationale kunst, historie of oudheidkunde; bescherming van den industrieelen eigendom, litteratuur en kunst, of het verhinderen van déloyale concurrentie op het gebied van fabrieksmerken en kenmerken van oorsprong als een dergelijke contróle of bescherming ook op de producten van het land zelf toegepast wordt; contróle van ingevoerde waren, overeenkomstig de voor binnenlandsche waren bestaande bepalingen; waren, die in het land van invoer onder een staatsmonopolie vallen; handel in wapens, opium en dergelijke; munten, goud, zilver, papiergeld en waardepapieren.

De te sluiten overeenkomst zal verder (zegt art. 5) op geen enkele wijze, het recht van ieder der toetredenden Staten aantasten, om voor den in- en uitvoer alle noodzakelijke maatregelen te nemen om aan buitengewone en abnormale omstandigheden het hoofd te bieden en bescherming te verzekeren voor alle levensbelangen van economischen of financieelen aard voor het betrokken land. Hierbij bepaalt het voor-ontwerp, in hetzelfde artikel, dat deze maatregelen niet dan in buitengewone noodzakelijkheid genomen mogen worden en niet een willekeurig middel mogen zijn om de nationale voortbrengselen te beschermen of onderscheid te maken ten nadeele van eenigen anderen tot de conventie toetredenden Staat. De duur der maatregelen zal beperkt moeten worden tot den duur der oorzaak of omstandigheid waardoor ze noodzakelijk werden.

Als een geschil uit de overeenkomst voortvloeit en de geschilhebbenden kunnen niet tot overeenstemming komen dan kunnen ze dit onderwerpen aan een daarvoor door den Raad van den Volkenbond in te stellen technisch orgaan. Dit orgaan zal dan partijen hooren, zoonodig tezamen, en ten slotte een raadgevend advies uitbrengen. Partijen blijven dan verder vrij om opnieuw te onderhandelen, te procederen of de zaak voor het Permanente Hof te brengen. In dit artikel wordt dan nog tusschen haakjes bepaald (met het doel de conferentie te laten beslissen of het er uit moet of er in moet blijven), dat ten aanzien van de uitlegging of toepassing van nader aan te geven artikelen der overeenkomst, een opgekomen geschil aan het oordeel van het Permanente Hof van Internationale Justitie onderworpen moet worden. Gedurende het overleg van partijen, het werken van het technisch orgaan of de behandeling van het Hof blijft de betwiste maatregel gehandhaafd.

De overeenkomst zal in werking treden negentig dagen na den datum, waarop de Secretaris-generaal van

den Volkenbond aan partijen kennis gegeven zal hebben, dat een door de conferentie vast te stellen aantal Staten, daarbij inbegrepen de voornaamste Staten van Europa, wier toetreding tot de overeenkomst met het oog op den omvang van hun handel of hun geographische ligging, van het grootste belang is.

Voorgesteld wordt, ook tusschen haakjes, om vier jaar na het in werking treden gelegenheid te geven weder uit te treden. Een jaar na de kennisgeving is de Staat in kwestie dan weder vrij. Gaat een der belangrijke landen, hiervoor bedoeld, of gaan vijf andere landen heen, dan kunnen de overblijvende samenkomsten om den ingetreden toestand nader te beschouwen.

Zijn de genoemde vier jaren nog niet om en een derde der Staten geeft aan den Secretaris-generaal van den Volkenbond kennis, dat zij de overeenkomst wenschen te herzien, dan verbinden de andere Staten zich aan de bespreking deel te nemen.

De verleiding is groot om de aan de lezers gegeven informaties nu nog uit te strekken tot de resultaten van het onderzoek van het Economisch Comité en tot de reeds voorgestelde amendementen, die meestal dit kenmerk dragen, dat de voorsteller geheel bereid is tot medewerking, mits zijn belangen maar ontzien worden, doch de lengte van het artikel zou de gewenschte afmeting gaan overtreffen en de kans zou groot worden, dat het informatisch karakter verloren ging. Een uitzondering echter.

Bij art. 5 spreekt volgens de stukken de Nederlandsche Regeering de vrees uit of sommige Staten de hooge douanerechten door een anderen Staat vastgesteld, niet kunnen verwarren met de buitengewone en abnormale omstandigheden in dit artikel genoemd en vraagt zich af of, in de tegenwoordige omstandigheden, een dergelijke uitlegging wel met recht afgewezen zal kunnen worden.

POSTHUMA

Genève, 17 October '27.

DE HERVORMING VAN ONS MUNTWEZEN.

Mr. L. J. A. Trip schrijft ons:

Onder bovenstaanden titel plaatste Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart in de Economisch-Statistische Berichten van 3 Augustus jl. een artikel, hetwelk in hoofdzaak gewijd is aan het advies, door de Directie van de Javasche Bank aan de Regeering uitgebracht over het Rapport van de Staatscommissie voor het Muntwezen.

Met voldoening kan geconstateerd worden, dat de geleerde schrijver met het meerendeel der beschouwingen van de Directie der Javasche Bank instemt. Op een tweetal punten is dit echter niet het geval en met name hetgeen de heer V. S. ten opzichte van het zilvergeld aanvoert, noopt mij tot een bescheid. De hierbedoelde passage van bedoeld artikel doet, naar het mij voorkomt, aan het voorstel van De Javasche Bank geen recht wedervaren en stelt dat voorstel niet in het juiste licht.

De heer V. S. en ik zijn het er over eens, dat het in de bedoeling der Staatscommissie ligt om de Hollandische grens voor het in Indië circuleerende zilvergeld aanstonds bij de totstandkoming van de door haar voorgestelde regeling te sluiten. Tegen dit plotseling en met één slag verbreken van den bestaanden toestand rees bij De Javasche Bank verzet en dit verzet acht de heer V. S. ongegrond.

Tot goed begrip van de zaak wil ik in de eerste plaats hieronder laten volgen den text van het voorstel der Javasche Bank:

„De halve gulden worde in Nederland afgeschaft. „De rijksdaalder en de gulden blijven echter in Nederland wettig betaalmiddel tot elk bedrag in afwachting van de vervanging van de in Indië circuleerende rijksdaalders en guldens door specifiek Indische munten. Wenscht de wetgever de rijksdaalders en guldens voor Nederland reeds aanstonds tot pasmunt te verlagen, dan worde een overgangsbepaling opgenomen, aan welke De Javasche Bank de bevoegd-

„heid ontleent om de thans in Indië circuleerende „rijksdaalders en guldens als remisemateriaal tot onbeperkt bedrag ten opzichte van Nederland te bezigen „en zulks in afwachting van de hierboven omschreven „vervanging.”

Op eene juiste interpretatie van dit voorstel komt het aan. Wat is het geval? Zooals in het advies van De Javasche Bank in den breede werd betoogd en van algemeene bekendheid is, heeft het Nederlandsche Muntwezen in sterke mate geprofiteerd omdat Nederlandsch-Indië het teveel aan grove zilveren munten, dat in Nederland aanwezig was, voor de volle nominale waarde heeft overgenomen, niettegenstaande de reële waarde dier munten verre bij hare nominale waarde achterbleef. Daartegenover bleef op Nederland de verplichting rusten de zoeven bedoelde munten eveneens tegen hare volle nominale waarde van Nederlandsch-Indië over te nemen ingeval de stand van de Indische betalingsbalans daartoe aanleiding mocht geven. De Staatscommissie wenscht deze laatste verplichting op te heffen en mitsdien de voorwaarde, waaronder de munten door Nederlandsch-Indië zijn aanvaard, in te trekken. De Javasche Bank heeft geen bezwaren om tot het bereiken van dit doel mede te werken, doch acht het logisch en redelijk, dat Nederland van de meerbedoelde voorwaarde slechts geleidelijk ontheven wordt naar gelang de in Indië circuleerende munten worden omgezet in munten met het lagere gehalte volgens de wet van 1919 en uit de met die ommunting verkregen winsten een reserve wordt opgebouwd om op alle mogelijkheden — met name op schommelingen in de Ned.-Indische conjunctuur, welke eene sterke inkrimping van de muntcirculatie ten gevolge kunnen hebben — voorbereid te zijn.

Het risico van eene dergelijke inkrimping gedurende den tijd, waarin de ommunting in gang is en dus de reserve nog maar ten deele beschikbaar is gekomen, wenscht de Staatscommissie en met haar de heer V. S. op Nederlandsch-Indië te leggen, terwijl De Javasche Bank overtuigd is, dat dit risico uit zijn aard en op grond van de geschiedenis op Nederland behoort te rusten.

Ik meen de zaak aldus duidelijk gesteld te hebben en ik meen tevens, dat hetgeen de heer V. S. opmerkt, de logica en de redelijkheid van het standpunt der Javasche Bank in geen enkel opzicht aantast.

Zijn twijfel of er in de naaste toekomst veel aanleiding voor De Javasche Bank zou zijn om zilver naar Holland te remitteren, kan, dunkt mij, geen gewicht in de schaal leggen. Niemand kan in de toekomst zien en waar de ommunting van het grove zilver eene aanmerkelijke reeks van jaren in beslag zal moeten nemen, zal ook de heer V. S. wel niet durven voorspellen, dat zich gedurende die jaren geen omstandigheden zullen voordoen, welke een sterke terugvloeiing van zilver uit het Nederlandsch-Indisch verkeer en eene ongunstige Indische betalingsbalans tengevolge hebben. Doch wanneer de kans op dergelijke omstandigheden zoo gering wordt geacht, dan kan er te minder bezwaar voor Nederland in gelegen zijn om te doen wat, naar mijne overtuiging, zijn plicht is en het hierbedoelde risico te aanvaarden. Het schijnt mij in verband met dezen plicht dan ook al zeer weinig juist wanneer de heer V. S. opmerkt: „juist doordat de „hervorming van ons muntwezen zoo lang traineert, „heeft De Javasche Bank allen tijd om zich op de komende verandering voor te bereiden.” Dit is de rollen omkeeren. Het is jammer, dat de heer V. S. niet uiteengezet heeft waarin de door hem bedoelde voorbereiding zou moeten bestaan. Want dan zou aanstonds aan het licht zijn getreden, dat deze voorbereiding zou moeten meebrengen het vormen van een grooteren voorraad goud of goudvaluta — met de daaraan verbonden inkrimping van de binnenlandsche operatiekracht der Javasche Bank — dan noodig zou zijn wanneer het risico in den overgangstijd daar werd ge-

legd waar het thuis behoort en wel op Nederland.

Het vorenstaande beantwoordt tevens de vraag van den schrijver: „Waarvoor zou dan in zulke omstandigheden de door haar” (d.i. De Javasche Bank) „verlangde overgangperiode nog moeten dienen?”

Dat, wanneer men op een gegeven oogenblik de Hollandsche grens voor het in Indië circuleerende zilvergeld sluit, daarin altijd een element van willekeur zit, kan den schrijver gereedelijk worden toegegeven, maar juist het op een gegeven oogenblik sluiten is niet noodig en wordt door het voorstel van De Javasche Bank vermeden.

In dit verband wil ik er nog met nadruk op wijzen, dat het niet voor De Javasche Bank is, dat hier wordt gepleit, doch voor eene juiste billijke, uit de historie voortspruitende risicoverdeeling tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië. De Javasche Bank wil geenszins het voorrecht van den uitvoer naar Nederland van grove zilveren munten voor zich verwerven en behouden, zij wil dien uitvoer geheel vrij laten op den huidige voet totdat en naarmate die munten tot specifiek Indische munten zijn omgewerkt. Slechts voor het geval Nederland — zonder dat hieraan eene reële behoefte bestaat — de rijksdaalders en guldens tot pasmunt wil verklaren, acht De Javasche Bank eene overgangsbepaling noodig. En voorts wil ik er ten allen overvloede nog de aandacht op vestigen, dat van den uitvoer van grove zilveren munten van Indië naar Nederland geen sprake zal mogen zijn dan wanneer de stand van den wisselkoers dien uitvoer voordelig doet zijn, dus de normale en economische voorwaarden voor dien uitvoer vervuld zijn. Ik hoop en vertrouw, dat niemand eene andere bedoeling uit het advies van De Javasche Bank gelezen heeft.

In het licht van het vorenstaande doet het inderdaad eigenaardig aan, in het artikel van den heer V. S. te lezen, dat Nederlandsch-Indië thans het risico van zijn eigen zilvergeld voor het grootste deel kap „afschuiven” op het Moederland. Ook hier worden de rollen geheel ten onrechte omgekeerd.

Hetgeen de heer V. S. verder met betrekking tot het hier behandelde punt aanvoert berust op de vergelijking van twee ongelijksoortige grootheden en kan m.i. slechts zijne verklaring vinden in eene haastige en daardoor oppervlakkige lezing van het advies der Javasche Bank. Voor deze verklaring pleit reeds aanstonds de meening van den schrijver als zou de Javasche Bank de winst uit de ommunting in haar advies eerst op 40 en verderop zelfs op 50 miljoen getaxteerd hebben. Rustige lezing van dat advies stelt boven twijfel, dat het eerste bedrag vormt de winst, enkel uit de ommunting zonder meer te verkrijgen, terwijl het tweede bedrag tevens omvat de renten, gedurende den ommuntingstijd gekweekt zoowel uit de tegenwoordige belegging in grootboekinschrijvingen en Indische schuldvorderingen als uit de geleidelijk groeiende belegging van de ommuntingswinsten zelve. Vandaar het verschil, dat dus geenszins als eene onnauwkeurigheid van de zijde der Javasche Bank mag aangemerkt worden. Doch afscheiden hiervan kan ik mij bezwaarlijk voorstellen, hoe de heer V. S. het voorstel der Staatscommissie tot bijpassing uit het Nederlandsche muntfonds van ten hoogste f 25 miljoen *nadat* het geheele muntfonds van Indië (ten beloope van ongeveer f 35 miljoen) reeds tot dekking van verliezen bij mogelijke ontmunting van Indisch zilvergeld zal zijn aangewend, zonder meer op ééne lijn kan stellen met het hierboven besproken en verdedigde voorstel der Javasche Bank. In het advies der Javasche Bank is uitvoerig betoogd en verdedigd waarom die twee voorstellen een geheel verschillend karakter dragen, twee ongelijksoortige grootheden zijn. Van dat betoog en van die verdediging maakt de heer V. S. met geen woord melding, zoodat ik ter bekorting naar het advies mag verwijzen. Hier worde slechts de vraag gesteld, of inconsequentie verweten mag worden aan den veldheer, die geen prijs stelt op eene verdedi-

gingslinie, die hij nimmer zal behoeven te benutten en daarentegen grooten prijs stelt op eene dergelijke linie, waarvan hij de mogelijkheid voorziet, dat zij hem bij de volvoering van zijne taak te stade zal komen. Het verwijt van inconsequentie door den heer V. S. tot de Directie van De Javasche Bank gericht ware dan ook beter in de pen gebleven evenals zijne opmerking, dat, wanneer De Javasche Bank begint met de voorstellen der Staatscommissie voor Indië onbevredigend en bezwarend te noemen, van haar een beter tegenvoorstel had verwacht mogen worden dan waarmee zij ten slotte is gekomen.

Wat de opmerkingen van den heer V. S. betreft over de Indische muntbiljetten, ook hier moet ik weer beginnen met de gevolgen te constateeren van haastig en oppervlakkig lezen. Wanneer de schrijver nogmaals het advies der Javasche Bank op het hierbedoelde punt wil inzien dan zal hij de onjuistheid kunnen constateeren van zijne opvatting, als zou dat advies het een „economisch” beginsel genoemd hebben, dat de ruilmiddelen in kleine coupures uit metaal behooren te bestaan en dat de zorg daarvoor berust bij de Overheid. In werkelijkheid heeft De Javasche Bank het vasthouden bepleit aan het tot dusver ingenomen standpunt, dat de ruilmiddelen van kleine coupures, die bestemd zijn om te eeniger tijd (in Nederland volgens den wensch der Staatscommissie reeds aanstonds) onder de pasmunten gerangschikt te worden, door den Staat in den vorm van metaal dienen aangemaakt en uitgegeven te worden. Als gronden van economischen aard voor de handhaving van dit standpunt noemde zij de hooge kosten aan eene goede verzorging van den omloop van dergelijke kleine biljetten verbonden en de in evenredigheid belangrijke verliezen, die uit dien omloop door verbranding, scheuren e.d. voor den kleinen man voortvloeien. Ik erken aanstonds, dat ook mij geen nauwkeurige gegevens bekend zijn omtrent de relatieve kostbaarheid van papieren en metalen geld, zoodat de Javasche Bank afging op den, naar zij meent, vrijwel algemeen indruk van hen, die de praktijk kennen. Zouden eenmaal muntbiljetten een blijvende plaats in ons geldverkeer innemen, dan zou ongetwijfeld, om een goeden toestand zooveel mogelijk te verzekeren, nagenoeg uitsluitend nieuwe biljetten behooren te worden afgegeven en dan mag ook zonder nauwkeurige gegevens wel tot de kostbaarheid van het papier worden geconcludeerd. En wat de verliezen voor den kleinen man aangaat, als voorbeeld kan genoemd worden, dat van de gedurende een vijftal jaren (1920—1925) hier te lande in omloop geweest zijnde muntbiljetten van een halven gulden — welke omloop op 12 Maart 1921 zijn maximum van ruim f 11 miljoen bereikte — niet minder dan voor f 85.000 of bijna ½ pCt. van dat maximum niet ter inwisseling werden aangeboden en dus als verloren moeten beschouwd worden.

Het antwoord van den schrijver op de bezwaren van hygiënischen aard ga ik met stilzwijgen voorbij. Dat antwoord is waarschijnlijk niet ernstig bedoeld en kan zeker niet als zoodanig worden opgevat.

Ten slotte in dit verband nog een enkel woord over de mogelijkheid om op den duur de reeds uitgegeven zilveren munten naast de door den heer V. S. gewenschte papieren ruilmiddelen van dezelfde coupure, in het verkeer te houden. In den gedachtengang van den schrijver zou de uitgifte van de biljetten geweigerd moeten worden voorzover die zou lijden tot het verdringen op groote schaal van zilveren munten. Het betoog van De Javasche Bank nu had deze strekking, dat, waar juist de werkgevers, in het algemeen zij, die groote bedragen aan kleine ruilmiddelen behoeven, het meeste gemak van het papier hebben, een sterke en op den duur niet te keeren aandrang zal ontstaan om de zilveren munten door biljetten te vervangen. In dat geval zullen die munten zich in de kassen ophoopen en ten slotte voor rekening van het Gouvernement

met belangrijk verlies moeten versmolten worden. Ik erken, dat in theorie de uitgifte van de biljetten zou beperkt kunnen worden doch, daargelaten of hieraan op den duur kan worden vastgehouden, wijs ik op het zeer groote nadeel, dat reeds thans als gevolg van de toegepaste beperking aan den dag treedt en hetwelk hierin bestaat, dat de in omloop zijnde biljetten niet of slechts in geheel onvoldoende mate bij de met de vernieuwing belaste kantoren binnenkomen. Zulks vindt zijne natuurlijke verklaring in de wetenschap van hen, die aan het gebruik van biljetten boven munten de voorkeur geven, dat zij niet steeds de door hen gewenschte biljetten zullen kunnen krijgen. Dat deze praktijk tot een zeer slechten toestand van de circuleerende biljetten als hierbedoeld moet leiden, zal voor ieder duidelijk zijn.

Ik eindig met de opmerking, dat de aangelegenheid, welke het hier geldt, wel in zeer bijzondere mate eischt eene rustige overweging en het doordringen in de bedoeling van de argumenten, die wederzijds worden aangevoerd. Mijne meening, dat het artikel van den heer V. S. om voor mij onverklaarbare redenen niet aan dezen eisch voldoet, vindt in het bovenstaande hare motivering.

Batavia, 3 September 1927.

* * *

Naschrift. Naar aanleiding van de door Mr. Trip tegen mijn artikel in het nummer van 3 Augustus jl. van dit weekblad aangevoerde bezwaren, meen ik niet beter te kunnen doen, dan de punten, ten aanzien waarvan ik het advies van de Javasche Bank inzake onze munthervorming aan kritiek heb onderworpen, nog eens nader uiteen te zetten. Aan den objectieven buitenstaander kan ik met gerustheid de beoordeeling laten, of deze kritiek al dan niet getuigt van oppervlakkigheid en haastig lezen.

Vooraf een tweetal opmerkingen. Vooreerst dan schijnt het noodig te verklaren, dat ik ook daar, waar ik het standpunt van de Javasche Bank niet kan deelen, geenerlei bijbedoelingen bij haar veronderstel. Mr. Trip toch brengt in bovenstaande beschouwingen met nadruk naar voren, dat de Javasche Bank, waar zij ingeval van muntscheiding eene overgangsbepaling eischt, dat niet doet, omdat zij voor zichzelf een voorrecht tot zilverremise zou willen behouden. Mr. Trip wil integendeel dezen uitvoer, zolang de nader te bespreken overgangstoestand zal duren, geheel vrijlaten.

Zoals gezegd, ik heb de Javasche Bank niet van verkeerde bedoelingen verdacht en doe dat ook nu nog niet. De opmerking van Mr. Trip is algemeen gesteld en niet in het bijzonder tegen mij gericht. Maar nu zij eenmaal gemaakt is, diende mijnerzijds te worden verklaard, dat ik er geen oogenblik aan heb getwijfeld, of de Javasche Bank heeft met haar advies aan het Gouvernement uitsluitend het algemeen belang op het oog gehad.

In de tweede plaats wensch ik, alvorens over te gaan tot eene behandeling van de zakelijke geschilpunten tusschen Mr. Trip en mij, eene onjuistheid in mijn artikel van 3 Augustus, waarover Mr. Trip is gevallen en die hem aanleiding geeft tot veronderstellingen, die ik maar liever niet nader zal behandelen, recht te zetten. Ik heb mij nl. vergist met het cijfer van 40 miljoen aan winst op de vermuting van het Indische zilver. Het betoog van de Javasche Bank is op dit punt correct. Doch laat mij hieraan aanstonds toevoegen, dat dit punt aan de principieele quaesties, waarom het hier gaat, niet het minste toe- of afdoet.

Wat nu de opheffing der bestaande teekengeldunie betreft, zoo wil ik nog even tegenover elkander stellen de voorstellen van de Staatscommissie en van de Indische bankdirectie. De Staatscommissie wil door de verandering van het in Nederland circuleerende teekengeld in pasmunt feitelijk terstond overgaan tot muntscheiding, doch is bereid om eventuele verlie-

zen, welke deze maatregel aan Indië mocht berokkenen, indien Indië eens meer zilver mocht gaan ontmunt, dan het sinds de wet van 1912 op eigen verzoek heeft laten aanmunt, tot een maximum van 25 miljoen te brengen ten laste van het Nederlandsche Muntfonds. Daarmede blijft dus ook in de toekomst een deel van het risico der Indische zilverschicte ten laste van het moederland.

Eiertegenover stelt de Javasche Bank nu het voorstel, dat Indië eerst zijn Muntfonds zal versterken door uitvoering van de gehalteverlaging der zilveren munten, dat deze versterking op liquide wijze in goudwaarden zal worden belegd, dat de muntscheiding niet eerder zal worden doorgevoerd, dan naarmate deze versterking zal zijn verkregen, en dat bij aanvaarding van deze voorstellen de waarborg van 25 miljoen volgens het voorstel der Staatscommissie overbodig moet worden geacht.

Tegen de beide laatste onderdeelen van het voorstel van de Javasche Bank richtten zich mijne bezwaren. Over de beide andere punten heerscht eenstemmigheid. Zooals ik reeds in mijn verschillende artikelen over deze quaestie heb uiteengezet, kan naar mijne meening tegen gehalteverlaging van het teekengeld (of eene andere, daarmede overeenkomende regeling) en tegen betere belegging van de Muntfondsen geen bezwaar worden gemaakt; daarvoor is integendeel veel te zeggen.

Wat nu vooreerst betreft den definitieven toestand, welke bij doorvoering van het plan van de Javasche Bank zal ontstaan — op de overgangsbepaling kom ik zoo aanstonds nader terug — zoo is het grootte verschil, hetwelk deze tegenover de doorvoering van het plan der Staatscommissie te zien geeft, dat volgens het plan van de Javasche Bank Indië het geheele risico van zijn zilverschicte zal dragen. Het zal dat ongetwijfeld kunnen doen; daarover kan nauwelijks discussie zijn. En als Mr. Trip tegen mijn betoog aanvoert, dat Indië bij doorvoering van zijn plan de 25 miljoen, welke de Staatscommissie het onder bepaalde omstandigheden heeft toegedacht, niet noodig heeft, zoo zal ik de eerste zijn om dat toe te geven. De versterking van het Muntfonds maakt het dragen van een mogelijk verlies natuurlijk gemakkelijker. Ook daarover kunnen wij het dus eens zijn.

Ik kan ook nog een stap verder gaan en mij geheel accoord verklaren met de beschouwingen in het advies van de Javasche Bank aan het Gouvernement betreffende de technische bezwaren, welke aan zilverschicte zijn verbonden. Doch dit alles gaat hee lang een belangrijk punt, dat in bedoeld advies niet tot zijn recht kwam, en dat is de vraag, of het niet billijk zal zijn, dat Indië een deel van een mogelijk verlies, veroorzaakt door inkrimping der zilverschicte, kan doen drukken op het moederland. Ik heb in dit verband het woord „afschuiven” gebruikt. De term is wellicht wat huiselijk geweest, maar Mr. Trip had er zich niet aan behoeven te stooten en zou mij ongetwijfeld niet beschuldigd hebben van het omkeeren der rollen, wanneer hij er op had gelet, dat ik de tweede maal, dat ik dat omineuze woord heb gebezigd, uitdrukkelijk heb opgemerkt, dat ik de bedoelde overdracht van een mogelijk verlies tot zeker bedrag geenszins onbillijk zou achten. Men kan natuurlijk over de grootte van het bedrag, dat de Staatscommissie op 25 miljoen heeft gesteld, twisten, doch daarom gaat het thans niet. De vraag, hier aan de orde, is deze, of het billijk is, dat Indië na definitieve doorvoering van de scheiding van het muntwezen nog een zekeren claim tegen Holland zal kunnen doen gelden, ook al heeft het deze niet noodig voor de verdediging van zijne valuta. De Staatscommissie heeft deze vraag bevestigend beantwoord, de Javasche Bank is er, als ik goed zie, niet verder op ingegaan, nadat zij — en dit natuurlijk terecht — had aannemelijk gemaakt, dat deze waarborg voor de handhaving der valuta niet noodig is.

Waarom de Javasche Bank tot dit standpunt is gekomen, blijkt uit den aanvang van haar advies aan het Gouvernement (blz. 29). Daar wordt uiteengezet, hoe de toenemende zilvervraag van Indië in vroegere jaren bevredigd kon worden door zilverschicte uit Holland. Dit laatste had teveel en was met de afvloeiing gediend, Indië had te weinig en was dus met de toevloeiing ook gediend. Dat het te duur geld kreeg op deze wijze, wordt natuurlijk ook door de Javasche Bank erkend, doch daar stond tegenover, dat het zilverschicte onder de nog thans bestaande regeling naar Holland teruggezonden kon worden. Verlies kon Indië hier dus niet lijden.

Deze redeneering is juist, doch bij de liquidatie van de munteenheid, zooals de Javasche Bank zich die heeft gedacht, wordt d. m. uit het oog verloren, dat in de toekomst alle verlies, dat in geval van zilverschicte geleden kan worden, op Indië zal drukken. Dit zal een groot fonds kunnen vormen en zich dus terdege tegen zulk een verlies kunnen wapenen. Ook zal het een eventueel verlies niet direct gevoelen, want de waarden, waaruit het muntfonds zal worden versterkt, zijn thans reeds latent aanwezig in den vorm van zilverschicte met hoog gehalte, dat in de toekomst minder zilver zal bevatten. Het is ook — ik wil het nogmaals herhalen — zeer wenschelijk, dat deze latente waarden liquide worden gemaakt, zoodat men er iets aan kan hebben. Maar dit alles neemt niet weg, dat dan toch maar eene vermindering van de zilverschicte, mocht deze ooit noodig blijken, zal worden bewerkstelligd door afstand van een deel der aldus bijeengebrachte goudwaarden, hetgeen de positie van Indië intrinsiek minder goed maakt, terwijl een overdracht van het verlies naar Holland niet mogelijk zal zijn.

Op dezen grond kwam mij het voorstel van de Javasche Bank inzake de doorvoering van de munt hervorming minder bevredigend voor en ik heb in de beschouwingen van Mr. Trip niets gevonden, dat mij van opinie kan doen veranderen, terwijl ik de beschuldiging, dat ik het advies van de Javasche Bank zou hebben misverstaan, van de hand moet wijzen.

Ik kom thans tot de overgangsregeling, welke de Javasche Bank als voorwaarde stelt voor de doorvoering van de plannen der Staatscommissie. Ten aanzien van dezen overgang moet men, naar het mij voorkomt, twee zaken onderscheiden, t.w. eenerzijds eene zoo min mogelijk willekeurige verdeling tusschen Nederland en Indië van het zilverschicte, dat in circulatie zal zijn op het oogenblik, waarop men de muntunie wenscht te liquideeren, en anderzijds de mogelijke gevaren, die uit muntscheiding voor de Indische valuta zouden kunnen voortvloeien.

Ten aanzien van het eerste punt heeft de Staatscommissie bij gebreke van eene betere oplossing eene regeling gegeven, waarvan men kan zeggen, dat zij den knoop doorhakt. Wat er op het oogenblik der scheiding in beide gebieden aanwezig is, zal, kleine zilverschicte verplaatsingen daargelaten, den beginvoorraad van den nieuwen toestand vormen, waarbij dan de reeds vroeger vermelde regeling over een eventueel verlies bij ontmunting wordt gemaakt. De Javasche Bank nu wenscht het beginpunt van de nieuwe muntregeling wat te verschuiven, doch vermijdt daardoor een zekere willekeur al evenmin, want, is de scheiding eenmaal voltrokken volgens de in haar advies uiteengezette denkbeelden, zoo zal de voorraad zilver, die Indië op dat oogenblik zal hebben, bepaald zijn door de dan geldende omstandigheden, welke wel niet minder willekeurig zullen zijn dan die van thans. Ook al wordt dus de inwerkingtreding van de scheiding een tijd lang uitgesteld, een element van willekeur zal daarbij nimmer te vermijden zijn. Op dit punt moet ik dus tegenover Mr. Trip mijn standpunt handhaven.

Met betrekking tot de tweede vraag, het gevaar voor de Indische valuta, heb ik gemeend, dat een over-

gangstoestand, zooals de Javasche Bank die verlangt, niet noodig zou zijn, wanneer men eenmaal tot de scheiding besluit, omdat het zilver practisch voor de verdediging van de valuta geen rol behoefte te spelen.

Mr. Trip betwist dit, omdat men nu eenmaal over de toekomst niets zeggen kan. Ik kan het niet loochenen, doch zou hiertegenover de vraag willen stellen, of bij een goudvoorraad van 183 millioen, een buitenlandse portefeuille van 25 millioen en een zilvervoorraad van niet meer dan 18,6 millioen, alles volgens den weekstaat der Javasche Bank per 10 September jl., eenige redelijke kans aanwezig geacht kan worden, dat Indië zooveel teveel zilver zal krijgen, dat het op natuurlijke wijze naar Holland zou terugvloeien; waarbij dan bovendien nog bedacht moet worden, dat er thans ook nog ongeveer 30 millioen muntbiljetten in omloop zijn, die toch wel in geval van een teveel aan kleingeld het eerst voor intrekking in aanmerking zullen komen. Ik geef Mr. Trip gaarne toe, dat, als het risico zoo gering is, er ook geen bezwaar voor het moederland kan zijn om het te aanvaarden, en in dezen gedachtengang zou er ook naar mijne meening geen bezwaar zijn om de mogelijkheid van terugvloeiing van zilver naar Holland open te laten, doch dit argument is van zuiver practischen aard en raakt den principieelen kant van de zaak in het geheel niet.

Voorts betoogde ik, dat de Javasche Bank ruimschoots den tijd heeft gehad om zich op de komende scheiding voor te bereiden. Dat argument sloeg inderdaad op niets anders en kon ook moeilijk op iets anders slaan dan op eene tijdige versterking van de beschikbare goudwaarden der Indische circulatiebank, voor het geval zij haar zilvervoorraad wat groot mocht achten, hetgeen intusschen momenteel niet het geval is. Dat vermeerdere der goudwaarden de binnlandsche operatiekracht der circulatiebank zou verminderen, ontgaat mij.

Over de muntbiljetten kan ik kort zijn. De Javasche Bank heeft in haar advies aan het Gouvernement (blz. 45) de opmerking gemaakt, dat vastgehouden moet worden aan het standpunt, dat ruilmiddelen van kleine coupures, bestemd om eenmaal pasmunt te worden, uit metaal dienen te bestaan en dat de zorg hiervoor bij de Overheid berust. Mijn bezwaar tegen de door Mr. Trip aangehaalde passage komt hierop neer, dat de grens tusschen de werkzaamheid van Overheid en circulatiebank *principieel* wordt getrokken bij de coupure van $f\ 2\frac{1}{2}$ resp. $f\ 5,-$. Waarom redenen van economischen aard wel gelden voor biljetten van $f\ 2\frac{1}{2}$ en niet voor die van $f\ 5,-$, is niet duidelijk.

Wat nu de voor- en nadeelen van het kleine papiergeld betreft, zoo is het natuurlijk ook mij niet onbekend, dat daaraan zekere nadeelen verbonden zijn. Doch daar staat tegenover, dat de muntbiljetten in Indië ook bij de inlandsche bevolking zeer beslist gewaardeerd zijn. De heer Zeilinga heeft zulks in zijn verslagen meermalen opgemerkt en persoonlijk is mij in 1920 gebleken, dat de bevolking in en om Semarang, waar ik destijds bij de Javasche Bank werkzaam was, alleen bezwaar had tegen de biljetten van $f\ 0,50$, die inmiddels zijn ingetrokken en van een minder goed maaksel waren, dan die van een gulden en een rijksdaalder. Van impopulariteit van deze laatsten is geen sprake geweest. Waar dus blijkbaar een belangrijk deel der bevolking de muntbiljetten gaarne neemt en waar de uitgifte van klein papiergeld ontegenzeggelijk aan de voorziening van het land met ruilmiddelen meerdere elasticiteit geeft, hetgeen vooral in buitengewone omstandigheden van belang kan zijn, daar meen ik nog steeds, dat het handhaven daarvan ook in Indië wenschelijk is.

Ik zal het bij deze enkele aanvullingen van mijn vroegere beschouwingen laten. Zoo uitvoerig, als ik het gaarne zou willen maken, kan ik in dit weekblad niet met mijn beantwoording van de bezwaren van Mr.

Trip zijn. Ik vertrouw intusschen Mr. Trip te hebben duidelijk gemaakt, dat mijn oordeel in dezen minder haastig is geweest, dan hij wel meende. G. M. V. S.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand September 1927, in vergelijking gebracht met de overeenkomstige cijfers van September 1926.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand $f\ 39.988.800$ op tegen $f\ 41.549.500$ in September 1926 en vertoonen mitsdien een achteruitgang van $f\ 1.560.700$. De totale opbrengst overtrof daarentegen de raming met een bedrag van $f\ 613.100$.

De totaal-opbrengst over de eerste negen maanden van dit jaar bedroeg $f\ 379.533.100$, zijnde $f\ 14.669.300$ méér dan die in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, terwijl de raming in bedoelde periode met $f\ 25.151.600$ werd overschreden. Wordt, als naar gewoonte, om een meer zuivere vergelijking te krijgen, de rijwielenbelasting, die voor verreweg het grootste gedeelte in de maand Januari van elk jaar binnenkomt, buiten beschouwing gelaten, dan blijkt, dat de opbrengst der overige middelen over de maanden Januari t.m. September 1927 $\frac{1}{4}$ van de voor dat jaar geraamde opbrengst met $f\ 23.046.200$ te boven gaat.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonen de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de rechten op den invoer, het statistiekrecht, de geslacht-, de wijn-, de gedistilleerd-, de bier-, de suiker- en de tabakaccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de domeinen en de jacht- en visscherijakten een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de personeele belasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de zoutaccijns, de belasting op rijwielen, de zegelrechten, de registratierechten, de rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking en de loodsgelden. Hieruit blijkt, dat de loop der middelen in de afgelopen maand niet ongunstig mag worden genoemd. Weliswaar kwam ruim $1\frac{1}{2}$ millioen minder binnen dan in September 1926, doch dit ongunstig resultaat mag vrijwel uitsluitend aan het trager vloeien der dividend- en tantiëmebelasting worden toegeschreven, die evenwel in de voorafgaande maanden zeer ruime baten voor de schatkist heeft opgeleverd.

In tegenstelling met de vorige maand liep de grondbelasting ditmaal in opbrengst achteruit. Het nadeelig verschil bedroeg echter niet meer dan $f\ 47.800$ en wordt ruimschoots opgewogen door de hogere ontvangsten in de eerste acht maanden des jaars. Gerekend over negen maanden kwam dan ook $f\ 579.700$ méér binnen dan in het gelijknamige tijdvak van het vorige jaar, terwijl $\frac{1}{4}$ der raming met $f\ 2.766.900$ werd overtroffen.

Hetzelfde kan gezegd worden van de personeele belasting, die in de afgelopen maand eveneens eene daling in opbrengst te zien gaf (van $f\ 207.400$), die echter niet in staat was het enorme accres, dat deze belasting in de maand Augustus van dit jaar vertoonde, te niet te doen. De opbrengst over het tijdvak Januari t/m September van dit jaar kwam dan ook $f\ 603.300$ uit boven die van dezelfde maanden van 1926 en $f\ 1.643.300$ boven $\frac{9}{12}$ der raming. Ongetwijfeld doet de snellere invordering zich bij dit middel als een factor van betekenis gevoelen, doch daarnaast mag in de stijging in opbrengst evenzeer een normaal accres worden gezien, voor een goed deel te danken aan de hogere inkomst der heffing naar den grondslag automobielen, enz.

De inkomstenbelasting gaf in de afgelopen maand $f\ 939.500$ méér te boeken dan in September 1926 en vertoonde dus een niet onbelangrijke stijging. De opbrengst over de eerste negen maanden steeg hierdoor $f\ 2.265.100$ boven die van dezelfde periode van het

vorige jaar, terwijl 9/12 der raming met f 2.069.800 werd overschreden. Bij vergelijking van de ontvangsten uit deze belasting over de eerste negen maanden van 1926 en 1927 blijkt, dat de bedragen als volgt over de verschillende dienstjaren kunnen worden verdeeld:

	Jan. t/m. Sept. 1926	Jan. t/m. Sept. 1927
1923/24....	f 2.649.700,—	—
1924/25....	„ 6.414.200,—	f 1.479.000,—
1925/26....	„ 56.985.700,—	„ 4.126.200,—
1926/27....	„ 7.255.160,—	„ 62.400.800,—
1927/28....	„ —	„ 7.563.800,—
Totaal.	f 73.304.700,—	f 75.569.800,—

Uit deze cijfers valt af te leiden, dat de snellere invordering nog steeds haar invloed doet gevoelen. Zoolang dit het geval is, blijft het moeilijk zich omtrent den verderen loop van dit middel een oordeel te vormen.

Evenals de vorige vier maanden gaf ook ditmaal de vermogensbelasting een stijging in opbrengst te zien. Het accres bedroeg f 64.200. Gerekend over negen maanden leverde dit middel reeds f 1.791.600 méér op dan in 1926. Daarentegen werd de raming niet bereikt (nadeelig verschil f 480.900). Ook op den verderen loop van deze belasting valt voorshands geen peil te trekken, daar de wijziging in de betalingsregeling, gevolg van de overdracht der invordering aan de ontvangers der directe belastingen, iedere vergelijking met het vorige jaar onmogelijk heeft gemaakt.

De dividend- en tantiëmebelasting gaf in de afgelopen maand een zeer scherpe daling in opbrengst te zien. De teruggang bedroeg niet minder dan f 3.034.800. Na de zeer ruime baten, die in de beide voorafgaande maanden werden ontvangen, behoeft deze teruggang echter niet te verwonderen. Zoolaks bekend komt de dividend- en tantiëmebelasting voor een groot deel in slechts enkele maanden van het jaar binnen. Het vorige jaar was de maand September buitengewoon gunstig; thans werden de groote aanslagen blijkbaar reeds in de maand Juli voldaan. Gerekend over negen maanden kwam de opbrengst van 1927 toch nog f 1.467.100 uit boven die van het vorige jaar en f 4.370.400 boven $\frac{3}{4}$ van het voor 1927 in totaal geraamde bedrag.

De invoerrechten liepen met f 453.800 omhoog, vermoedelijk wegens de verhooging der eenheidsprijzen van verschillende buitenlandsche goederen) en brachten daardoor het aanzienlijk bedrag van f 5.291.100 voor de schatkist op. Dit gunstig resultaat had ten gevolge, dat de opbrengst van de eerste negen maanden dezes jaars thans zoowel boven die van dezelfde periode van 1926 als boven 9/12 van het voor 1927 geraamde bedrag steeg (onderscheidenlijk met f 516.100 en f 420.600). Ook het statistiekrecht leverde in de afgelopen maand méér op dan in September 1926 (f 32.300). Gerekend over negen maanden bedroeg de vooruitgang f 173.700, terwijl in dat tijdvak $\frac{1}{2}$ der raming met f 237.800 werd overtroffen. In deze cijfers weerspiegelt zich een opleving van den handel, die goede hoop geeft voor de toekomst.

Met uitzondering van den zoutaccijns bewogen alle accijzen zich in stijgende richting. De daling van den zoutaccijns (met f 15.600) kan trouwens niet verwonderen, daar dit middel in de afgelopen maanden vrij ruim heeft gevloeid, zoodat de raming in het tijdvak Januari t.m. September met f 186.400 werd overschreden, een voor dit middel niet onbelangrijk bedrag. De geslachtaccijns gaf een accres van f 67.100, waarin wellicht eene toeneming van het gebruik van rundvleesch in verband met de hooge varkensvleeschprijzen tot uiting komt. De wijn gaf een bate van f 5.600 boven de opbrengst van September 1926, die zich evenwel niet verklaren laat. Ook de gedistilleerdaccijns wees een hooger opbrengstcijfer aan (van f 157.800). De daling in opbrengst schijnt dus iets tot staan te komen. Toch blijft de loop van dit middel nog steeds bij de verwachting ten achter; in de eerste

negen maanden werd ruim $\frac{1}{2}$ miljoen minder ontvangen dan het voor genoemde periode geraamde bedrag. Het bier gaf een meerdere inkomst van f 29.000 en bleef zich dus in stijgende lijn bewegen; het gebruik van dit genotmiddel neemt blijkbaar nog steeds toe. De suikeraccijns liep op met f 473.500, waardoor de teruggang in de vorige maand weer voor een goed deel te niet werd gedaan. Eindelijk moge nog worden gewezen op den tabakaccijns, die eene stijging in opbrengst van f 153.000 aanwees. Over het algemeen genomen blijft de hier besproken middelengroep een goed figuur maken.

De belasting op gouden en zilveren werken gaf f 2.600 méér te boeken; waarin de opleving van het zilvermidsvak tot uiting schijnt te komen. Daarentegen gaf de rijwielenbelasting slechts een bate van f 14.400, tegen f 15.800 in September 1926. De totale opbrengst over het tijdvak Januari t/m. September 1927 steeg hierdoor tot f 6.792.900.

Evenals de beide vorige maanden liepen zoowel de zegel- als de registratierechten ook ditmaal in opbrengst achter. Eerstgenoemd middel bracht f 69.200 minder op, hetgeen geheel aan het trager vloeien der beursbelasting moet worden toegeschreven, die eene daling in inkomst van f 80.000 vertoonde. De registratierechten daalden met f 249.900, waarschijnlijk een gevolg van minder overgangen van vast goed. Ook de loodsgelden gaven weer minder te boeken dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar (nadeelig verschil f 48.200). Toch geeft ook de thans behandelde groep van middelen reden tot tevredenheid, indien men haar althans over een iets langer tijdsverloop beschouwt. Uit het volgende staatje blijkt, dat, gerekend over negen maanden, zoowel de opbrengst van het vorige jaar als de raming niet onbelangrijk werden overtroffen:

	Opbrengst Jan./Sept. '26	Opbrengst 9 mnd. '27	$\frac{3}{4}$ Raming 1927
Zegelrechten.....	f 18.667.100	f 20.530.800	f 17.250.000
Registratierechten.	„ 15.956.300	„ 16.054.400	„ 15.375.000
Loodsgelden.....	„ 3.553.400	„ 3.668.700	„ 3.000.000

Ten slotte moge nog aandacht worden gevraagd voor de successierechten, die f 296.700 minder opleverden. Bij vergelijking van de opbrengsten over de eerste negen maanden blijkt 1927 toch nog f 3.291.700 boven 1926 te hebben opgebracht, dank zij de ruime ontvangsten in de eerste maanden van het jaar. Ook de raming werd in het tijdvak Januari/September belangrijk overschreden (met f 2.514.500). De domeinen gaven ditmaal een surplus van f 31.500 en de jacht- en visscherij-akten een van f 400.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” beliepen in de afgelopen maand f 6.711.300, waarvan ruim f 2.807.000 aan de Verdedigingsbelastingen was toe te schrijven. De middelenstaat van September 1926 wies een ontvangst aan van f 8.119.200. In de eerste negen maanden van 1927 kwam in totaal f 76.196.700 binnen (in hetzelfde tijdvak van 1926 f 75.078.400).

De inkomsten ten bate van het „Wegenfonds” bedroegen in de afgelopen maand f 137.300; over de maanden April t.m. September 1927 in totaal f 5.843.300.

AANTEKENINGEN.

De verlaging van de rentetarieven door de Nederlandsche Bank.

13 October jl. heeft de Nederlandsche Bank het disconto voor wissels en promessen en den rentevoet voor beleeningen van goederen met een vol procent verhoogd. Tegelijkertijd werd de rente voor beleeningen van binnenlandsshe en buitenlandsche effecten, zoomede die van voorschotten in rekening-courant met $\frac{1}{2}$ pCt. vermeerderd: Doordat de rente voor de laatste drie vormen van credietverleening reeds op 3 Februari jl. met $\frac{1}{2}$ pCt. werd verhoogd, terwijl de eerstgenoemde tarieven sedert 3 October 1925 onver-

anderd waren gebleven, werd de onderlinge verhouding thans weer dezelfde als die, welke voor Februari 1927 heerschte.

De directe aanleiding voor dit drastisch ingrijpen van de directie der centrale bank moet ongetwijfeld worden gezocht in de geringe ontspanning van de geldmarkt na den laatsten ultimo en de vernieuwde vraag naar buitenlandsche wissels — twee factoren, die in het wekelijksch overzicht, dat direct aan de verhooging van de rentetarieven voorafging, nog niet ten volle tot uitdrukking kwamen.

Dat de directie heeft gemeend niet te kunnen volstaan met een verhooging van het disconto met een half procent, doch terstond tot een verhooging met een vol procent is overgegaan, vindt zijn verklaring in de hooge geldkoersen op de open markt. Deze maakten het waarschijnlijk, dat een geringe verhooging van het bankdisconto bij wijze van waarschuwing de banken — om tegen verdere eventualiteiten zooveel mogelijk gedekt te zijn — eerder zou hebben geprikkeld tot een vermeerdering dan tot een vermindering van hun vraag naar crediet. Zodoende liep men de kans het tegenovergestelde te bereiken van hetgeen men nastreefde en om deze mogelijkheid den pas af te snijden, bleek de verhooging met een vol procent gewenscht.

Intusschen is met het bovenstaande slechts de directe aanleiding van de jongste maatregelen van de Nederlandsche Bank aangeduid. Wanneer wij echter de ontwikkeling van de bankstaten nauwkeurig volgen, blijkt, dat de wijzigingen, die zich in den loop der tijden voltrokken hebben, een duidelijk aanwijsbare tendenz vertoonen, die vroeg of laat tot ingrijpen van de bankdirectie moest dwingen. De voorraad goud en zilver, vermeerderd met de buitenlandsche wissels en de onder de activa voorkomende diverse rekeningen, vertoont sedert den zomer van 1926 een bijna onafgebroken daling. Wanneer men de overzichten van de tweede week van iedere maand met elkander vergelijkt (zie bijgaanden staat, waarin wij tevens ter vergelijking den stand van de wisselkoersen op Londen en New-York opnemen), dan blijkt, dat alleen de maand December 1926 en de maanden Januari, Mei en September 1927 in de regelmatig dalende lijn een kleine onderbreking vormen. Wanneer wij daarnaast de cijfers zien van de credieten, die de Nederlandsche Bank in den vorm van binnenlandsche wissels en beleeningen aan de geldmarkt heeft verleend, dan blijkt, dat deze cijfers bijna even regelmatig zijn gestegen als de zoo juist genoemde zijn gedaald. Slechts de maanden November en December 1926 en de maanden April en September 1927 geven een afwijking te zien. Het spreekt vanzelf, dat de wisselkoersen op de twee belangrijkste goudlanden, de Vereenigde Staten en Engeland, zij het met iets minder groote regelmaat de zoo juist genoemde factoren weerspiegelen, waarbij afwisselend de dollar en het pond het goudpunt naderen. Dat de bewegingen van deze beide deviezen niet steeds parallel liepen, doch in vele gevallen zelfs een min of meer aan elkander tegenovergesteld verloop hadden, behoeft geen verwondering te baren. Sedert de onzichtbare posten op de internationale betalingsbalansen voortdurend grooter beteekenis hebben gekregen, kan een kleine wijziging in de geldpolitiek, eenige verschuiving in de financiering der groote internationale goederentransacties schommelingen teweegbrengen, die in de hieronder weergegeven cijfers tot uiting komen. Of het goud van de Nederlandsche Bank daardoor naar New-York of Londen vloeit, is van ondergeschikt belang. Het eenige, wat ons wezenlijk interesseert, is de wel wat verzwakte positie van den gulden in het internationale betalingsverkeer, die sedert het vorige najaar aan den dag treedt. In de eerste en voornaamste plaats is dit ongetwijfeld te verklaren uit de groote credietvraag uit het buitenland en vooral uit Duitschland, die, hetzij indirect via de emissiemarkt, hetzij

direct via de credietvraag op korten termijn, waarbij de verhooging van het Deutsche disconto op 10 Juni en 5 October jl. ongetwijfeld niet zonder invloed gebleven is, de vergroting van de credietverleening van onze centrale bankinstelling verklaart. De neiging van de Nederlandsche Bank om de betrekkelijk jonge discontomarkt te Amsterdam te steunen in haar ontwikkeling mag ertoe hebben bijgedragen, dat de geldkoersen van onze centrale credietinstelling niet reeds eerder op deze credietvraag met een verhooging hebben gereageerd.

	Goud + Zilver + buitenl. wissels + div. reken.	Binnen- landsche wissels + belee- ningen	Dollar- koers ¹⁾	Ponden- koers ²⁾
4 Aug. 1926	712,2	183,5	2.49 ¹ / ₃₂	12.11
13 Sept. "	713,4	184,7	2.49 ¹² / ₃₂	12.10 ¹¹ / ₁₆
11 Oct. "	698,6	222	2.49 ²⁸ / ₃₂	12.12 ⁵ / ₁₆
8 Nov. "	689	219,5	2.49 ⁴ / ₃₂	12.12 ⁵ / ₁₆
13 Dec. "	689,3	186,2	2.50 ⁴ / ₃₂	12.13
10 Jan. 1927	697	213	2.49 ²⁷ / ₃₂	12.13 ¹ / ₁₆
14 Febr. "	638	225,6	2.49 ³¹ / ₃₂	12.12 ⁹ / ₁₆
14 Maart "	646,3	229,1	2.49 ³⁰ / ₃₂	12.12 ¹⁴ / ₁₆
11 April "	643,3	221,7	2.49 ³¹ / ₃₂	12.12 ² / ₁₆
9 Mei "	644	254,5	2.49 ²⁸ / ₃₂	12.14
13 Juni "	593,2	286,6	2.49 ²² / ₃₂	12.12 ⁸ / ₁₆
11 Juli "	589,1	287,6	2.49 ²⁰ / ₃₂	12.11 ¹⁵ / ₁₆
8 Aug. "	572,6	290	2.49 ¹⁶ / ₃₂	12.12 ¹ / ₁₆
12 Sept. "	580,1	272,1	2.49 ¹⁴ / ₃₂	12.13 ² / ₁₆
10 Oct. "	573,4	293,7	2.49 ⁹ / ₃₂	12.13 ¹⁴ / ₁₆

¹⁾ Genomen is de gemiddelde koers in de week, die met den aangegeven datum eindigt. De fracties zijn ter vergemakkelijking der onderlinge vergelijking allen herleid tot 32sten.

²⁾ Genomen is de gemiddelde koers in de week, die met den aangegeven datum eindigt. De fracties zijn herleid tot 16den.

Ten slotte grijpen wij deze gelegenheid aan om op een tweetal punten te wijzen, die voor een theoretische beschouwing van de kwesties van geldpolitiek en wisselkoersen niet zonder belang zijn. In de eerste plaats wijzen wij erop, dat de hoeveelheid bankbiljetten in omloop plus de saldi van de rekening-courant in het tijdperk van 9 Augustus 1926 tot 10 October 1927 wel talrijke fluctuaties, doch geen bepaalde tendens vertoonen. Terwijl de binnenlandsche wissels in hetzelfde tijdvak met nagenoeg 200 pCt. toenamen, daalde de hoeveelheid bankbiljetten en de saldi in rekening-courant met ruim 1 pCt. Aangezien tezelfder tijd het prijsniveau in ons land volgens de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek steeg van 139 tot 150, hetgeen bij een betrekkelijk weinig veranderden toestand in het bedrijfsleven op een vermeerdering van koopkracht wijst, een verschijnsel, dat ook in de stijging van de binnenlandsche wissels en beleeningen tot uiting komt, blijkt de vraag naar bankbiljetten te zijn afgenomen. De betrekkelijk losse verhouding, die tusschen de verschillende manieren van betaling bestaat, wordt door het bovenstaande nog eens duidelijk geaccentueerd.

	Neder- land	Vereen. Staten	Duitsch- land	Zwit- serland
Augustus 1926	139	149	134	145
September "	140	150	135	146
October "	143	150	136	145
November "	147	148	137	147
December "	147	147	137	148
Januari 1927	145	147	136	146
Februari "	146	146	136	145
Maart "	144	145	135	147
April "	143	144	135	146
Mei "	145	144	137	147
Juni "	149	144	138	147
Juli "	151	145	138	147
Augustus "	149	...	138	147
September "	150	148

Daarentegen wijst een vergelijking van de Nederlandsche indexcijfers met die van Engeland en de Vereenigde Staten en zelfs met die van Duitschland en Zwitserland op een relatieve stijging van het prijs-

niveau in ons land, vergeleken met de zoo juist genoemde landen, welke stijging in het afvloeien van goud en de toenemende vraag naar buitenlandsche wissels een logisch complement vindt. S.P.

MAANDCIJFERS. OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN. (In Guldens)

Table with 4 columns: Category, September 1927, Sedert 1 Januari 1927, Overeenkomstige periode 1926. Rows include Directe belastingen, Invoerrechten, Statistiekrecht, Accijnzen, Domeinen, wegen en vaarten, Staatsloterij, Jacht en visscherij, Loodsgelden, Mijnen, and Totaal-Generaal.

1) Hieronder begrepen f 527.619 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnaires in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) Idem f 4.548.148. 3) f 3.769.474.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

Table with 4 columns: Category, September 1927, Sedert 1 Januari 1927, Overeenkomstige periode 1926. Rows include Verdedigingsbelast. Ia, Ib, II, Opcenten, and Totaal.

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

Table with 4 columns: Category, September 1927, Sedert 1 Januari 1927, Overeenkomstige periode 1926. Row: Wegenbelasting.

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1927.

Table with 5 columns: Dienstjaren, Grondbelasting, Personeele belasting, Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting. Rows for years 1923/24 to 1927/28 and Totalen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various banks and locations like Amsterdam, London, Berlin, New York, and Batavia.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for various locations including Amsterdam, Londen, Berlin, and New York, with columns for different dates in 1927 and 1926.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for various cities including Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helzingfors, Buenos Aires, and Montreal.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53% en 7.21%.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
11 Oct. 1927	4,87 1/8	3,92 7/8	23,85 1/2	40,13 1/2
12 " 1927	—	—	—	—
13 " 1927	4,87 3/8	3,92 1/2	23,86	40,17 1/2
14 " 1927	4,87 11/16	3,92 5/8	23,86	40,20 1/2
15 " 1927	4,87 1/32	3,92 1/8	23,87	40,22 1/2
17 " 1927	4,86 15/16	3,92 1/2	23,87 1/2	40,21 1/2
18 Oct. 1926	4,85 5/16	2,91 1/2	23,80 1/2	40,01
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 1/2	40 9/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Oct. 1927	8 Oct. 1927	10/15 Oct. 1927 Laagste	15 Oct. 1927 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 7/16	97 7/16
Athene	Dr. p. £	367 1/2	367	365	368
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 3/8	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest ...	Pen. p. £	27.82 1/2	27.82 1/2	27.82	27.88
B. Aires 1) ...	d. p. \$	47 15/16	47 9/16	47 7/8	47 31/32
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 31/32	1/5 27/32	1/5 61/64	1/5 63/64
Constantin ...	Piast. p. £	930	917 1/2	900	925
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/11 7/8	1/11 2/8	1/11 1/8	2/10 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/11 1/4	1/10 3/8	1/10 1/8	1/11 3/8
Lissabon 1) ...	d. per Esc.	218 3/32	217 1/16	213 3/32	215 3/32
Mexico	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo 1) ..	d. per \$	50 1/8	49 15/16	49 11/16	50 3/8
Montreal 1) ...	\$ per £	4.86 1/2	4.86 1/2	4.86 1/2	4.86 1/2
R.d.Janeiro 1) ..	d. per Mil.	5 57/64	5 29/32	5 7/8	5 31/32
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/6 11/32	2/6 7/32	2/6	2/6 1/32
Singapore ...	id. p. \$	2/3 49/64	2/3 47/64	2/3 43/64	2/3 49/64
Valparaiso 2) ..	\$ p. £	39.50	39.40	39.39	39.40
Warschau ...	Zl. p. £	43 1/2	43 1/2	43	44

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

	Londen 1)	N.York 2)		Londen
10 Oct. 1927 ..	25 15/16	55 7/8	10 Oct. 1927 ..	84 11/16
11 " 1927 ..	25 11/16	55 1/2	11 " 1927 ..	84 11/16
12 " 1927 ..	25 1/2	—	12 " 1927 ..	84 11/16
13 " 1927 ..	25 11/16	55 7/8	13 " 1927 ..	84 11/16
14 " 1927 ..	25 1/2	56 1/8	14 " 1927 ..	84 11/16
15 " 1927 ..	25 1/2	56	15 " 1927 ..	84 11/16
16 Oct. 1926 ..	25	54	16 Oct. 1926 ..	84 11/16
20 Juli 1914 ..	24 15/16	54 1/8	20 Juli 1914 ..	84 11/16

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	7 Oct. 1927	15 Oct. 1927
Saldo bij de Nederlandsche Bank ...	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 1.352.906,09	f 787.597,77
Voorschotten op ultimo Sept. 1927 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting	" 26.641.522,95 3)	" 42.018.016,74
Voorschotten aan de koloniën	" 8.344.402,14	" 7.468.908,35
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	" 124.496.338,54	" 121.946.535,11
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 13.933.092,14	" 16.029.089,11
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. 3)	" —	" —
Id. op andere Staatsbedrijven 3)	" 3.205.348,03	" 3.005.348,03

Verplichtingen.

	7 Oct. 1927	15 Oct. 1927
Voorschot door de Nederl. Bank	f 13.771.736,61	f 11.345.935,38
Schatkistbiljetten in omloop 1)	" 63.446.000,—	" 63.196.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 40.040.000,—	" 34.040.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank ..	" 6.000.000,—	" —
Zilverbons in omloop	" 12.386.007,—	" 12.265.046,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten 2) ..	" —	" —
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfond 2) ..	" 4.840.974,67	" 3.898.541,74
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 3) ..	" 30.611.125,12	" 28.661.386,20
Id. aan andere Staatsbedrijven 3)	" 1.160.000,—	" 1.160.000,—
Id. aan diverse instellingen 3)	" 6.094.572,14	" 6.056.601,93

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. 2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist. 3) Uit. Aug.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	8 Oct. 1927	15 Oct. 1927
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	f 2.288.000,—	f 3.098.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	" 7.537.000,—	" 8.408.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	—	—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	—	—
Schatkistpromessen in omloop	" 400.000,—	" 400.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 29.582.000,—	" 30.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	" 1.996.000,—	" 1.996.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postpaarbank ..	" 1.559.000,—	" 1.246.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 October 1927.

Activa.	
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f 129.688.125,33	
sels, Prom., (Bijbnk. " 12.383.125,97	
enz. in disc. (Ag.sch. " 15.253.843,33	f 157.325.094,63
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef. f 106.824.817,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. " —	" 106.824.817,—
Beleeningen (Hfdbk. f 59.548.807,08	
incl. vrsch. (Bijbnk. " 8.947.175,87	
in rek.-crt. (Ag.sch. " 73.463.260,38	
op onderp. f 141.959.243,33	
Op Effecten	f 135.140.543,33
Op Goederen en Spec. " 6.818.700,—	" 141.959.243,33
Voorschotten a. h. Rijk	" 8.998.520,58
Munten Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 67.863.670,—
Muntmat., Goud ..	" 318.265.808,51
	f 386.129.478,51
Munt, Zilver, enz. ..	" 27.295.724,02
Muntmat., Zilver ..	—
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pen- sioenfonds	" 413.425.202,53
Gebouwen en Meub. der Bank	" 23.706.453,52
Diverse rekeningen	" 5.000.000,—
	" 33.774.308,26
	f 891.013.639,85
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefond	" 7.027.840,39
Bijzondere reserve	" 8.000.000,—
Pensioenfonds	" 4.704.196,41
Bankbiljetten in omloop	" 814.097.665,—
Bankassignatiën in omloop	" 391.165,17
Rek.-Cour. (Het Rijk f —	
saldo's: (Anderen " 27.410.337,41	" 27.410.337,41
Diverse rekeningen	" 9.382.435,47
	f 891.013.639,85

Beschikbaar metaalsaldo

Op de basis van 1/5 metaaldekking

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
17 Oct. '27	67.864	318.266	814.098	27.802	244.599	49
10 " '27	67.870	318.266	824.265	37.623	240.322	48
3 " '27	67.881	318.266	845.658	39.634	235.911	47
26 Sept. '27	67.898	318.275	796.026	35.311	247.388	50
19 " '27	67.944	318.274	797.416	33.181	247.229	50
12 " '27	67.934	318.274	805.632	28.457	246.339	49
18 Oct. '26	62.553	356.290	840.778	38.265	269.164	51
25 Juli '14	65.703	98.410	310.437	6.198	43.521 1)	54

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. reke-ningen 1)
17 Sept. 1927 ..	970	1.494	645	914	566
10 " 1927 ..	970	1.565	560	910	552
3 " 1927 ..	970	1.720	625	941	567
27 Aug. 1927 ..	985	1.512	607	936	521
20 " 1927 ..	1.001	1.537	554	939	582
18 Sept. 1926 ..	1.071	1.481	1.241	890	552
5 Juli 1914 ...	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeisch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
15 Oct. 1927	200.600		324.700	76.600	120.340
8 „ 1927	201.600		323.300	84.300	120.080
1 „ 1927	201.600		320.800	87.800	119.880
10 Sept. 1927	183.762	18.673	326.855	68.867	123.666
3 „ 1927	183.817	19.382	325.293	74.834	123.564
27 Aug. 1927	184.281	19.395	325.273	69.309	128.414
20 „ 1927	184.443	18.368	327.410	65.244	124.633
16 Oct. 1926	199.022	28.590	334.569	70.312	147.132
17 „ 1925	143.861	42.371	335.993	64.425	106.742
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaaltb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Deknings-percentage
15 Oct. 1927		184.700		***	50
8 „ 1927		187.600		***	49
1 „ 1927		186.000		***	49
10 Sept. 1926	13.209	25.215	115.193	42.613	51
3 „ 1927	13.015	26.441	115.046	45.078	51
27 Aug. 1927	12.959	27.327	109.864	41.588	52
20 „ 1927	13.367	29.846	104.021	43.558	52
16 Oct. 1926	12.207	25.095	104.295	41.443	56
17 „ 1925	17.235	28.905	104.262	62.185	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
12 Oct. 1927	151.007	136.272	297.086	56.250	247.518
5 „ 1927	151.179	136.989	297.673	56.250	248.252
28 Sept. 1927	151.092	136.505	294.798	56.250	245.424
21 „ 1927	150.456	135.629	293.783	56.250	244.076
14 „ 1927	151.060	136.102	295.193	56.250	245.706
7 „ 1927	151.880	137.026	297.921	56.250	248.403
13 Oct. 1926	154.174	139.344	290.448	56.250	239.763
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Deknings-perc. ¹⁾
12 Oct. '27	52.930	53.560	21.830	101.505	34.485	28
5 „ '27	57.845	56.728	20.993	109.864	33.939	25 $\frac{1}{10}$ / ₁₆
28 Sept. '27	56.310	50.935	25.696	97.538	34.337	27 $\frac{1}{8}$ / ₁₆
21 „ '27	56.490	49.800	21.894	100.644	34.577	28 $\frac{1}{2}$ / ₁₆
14 „ '27	51.254	44.164	11.730	100.112	34.707	31
7 „ '27	57.438	42.142	21.178	94.745	34.604	29 $\frac{1}{8}$ / ₁₆
13 Oct. '26	35.810	70.859	19.607	103.964	34.580	28
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen franca.

Data	Goud	Waarvan in het buitenl. ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen
13 Oct. '27	5.546	1.864	343	54	1.339	8	1.690
6 „ '27	5.546	1.864	343	54	1.205	8	1.662
29 Sept. '27	5.546	1.864	343	58	1.920	6	1.647
22 „ '27	5.546	1.864	343	56	1.242	7	1.658
15 „ '27	5.546	1.864	343	54	1.411	13	1.655
14 Oct. '26	5.549	1.864	339	77	5.024	15	2.227
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. afd. Staat	Schatkistbiljetten ²⁾	Diversen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Particulieren	Staat
13 Oct. '27	25.200	5.820	24.526	55.404	10.697	66
6 „ '27	25.400	5.811	24.758	55.887	10.443	19
29 Sept. '27	24.400	5.806	23.733	54.156	10.434	5
22 „ '27	24.400	5.805	23.795	53.773	10.675	17
15 „ '27	24.400	5.800	23.938	53.892	10.924	88
14 Oct. '26	36.300	5.488	4.984	55.432	2.949	9
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ Waarvan beschikbaar 463 miljoen. ²⁾ In disconto genomen wens voorsch. v. d. Staat aan buitenl. regeeringen. ³⁾ Sluitpost activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 October 1927.

Hoewel de beletselen ten opzichte van de Pruisische dollarleening thans uit den weg zijn geruimd, is de stemming aan de beurs te Berlijn nog niet veel beter geworden. Ten deele staat dit in verband met de omstandigheid, dat geen principiele beslissing ten aanzien van Duitse leeningen in het buitenland is genomen, zoodat iedere toekomstige emissie weer nieuwe moeilijkheden kan baren, resp. niet voorgesteld zal kunnen worden. Ten anderen deele heeft de geldmarkt een tegenwerkende factor gevormd. De geldkoersen zijn nl. iets hooger geworden en daar dit in de achter ons liggende week een vrijwel internationaal verschijnsel is geweest, heeft het des te meer onrust veroorzaakt.

Te Londen heeft de markt bijna geheel onder den invloed gestaan van de heftige bewegingen in aandelen British Celanese. Bij zeer ruimen handel hebben deze aandelen in de achter ons liggende berichtperiode gefluctueerd tusschen $6\frac{1}{8}$ en $4\frac{1}{4}$ — welke schommelingen binnen twee dagen zijn voorgekomen — en de stijging van den koers na de aanvankelijke scherpe reactie heeft haar stempel op de geheele markt gedrukt. Overigens bewoog de afdeling voor kunstzijdesoorten zich toch reeds in het middelpunt der belangstelling, doordat de aandelen Glanzstoff ter beurse van Londen zijn geïntroduceerd. De markt voor beleggingsfondsen is zeer vast gebleven, eendeels in verband met het feit, dat de geldmarkt — in tegenstelling met het gewone verloop in dezen tijd van het jaar — ruim is gebleven, anderdeels als gevolg van de vaste houding van den sterlingkoers.

Te New York is de markt weifelend geweest. Haussiers en baissiers hebben beide getracht de markt van hun kant te influenceeren. Desondanks zijn de koersen slechts weinig veranderd en scheen een neiging te bestaan het optimisme iets sterker te laten wegen.

Te Parijs is de markt bijna voortdurend vast gebleven, hoewel de oorzaak hiervan niet overal bevrediging heeft gewekt. In den loop van de berichteweek nl. is de Fransche wisselkoers iets achteruit geloopt en hoewel men niet bevreesd is voor een onmiddellijk te verwachten inflatie, schijnt het toch, alsof men hier en daar eenige voorzorgsmaatregelen heeft genomen. In verband hiermede waren vooral intensionale fondsen gevraagd, zooals Suez, Rio Tinto, Crédit Foncier Egyptien, Turksche papieren, enz. Hiertegenover hebben zuiver Fransche papieren een minder gunstigen indruk gemaakt.

Ten onzent heeft de discontoverhoging, welke de Nederlandsche Bank in de achter ons liggende berichteweek heeft toegepast, slechts weinig uitwerking op de fondsenmarkt uitgeoefend. Op den eersten dag, waarop de verhoging van den rentevoet bekend werd gemaakt, viel eenige aanzeling te bespeuren, doch deze behoorde al spoedig tot het verleden, temeer, omdat de geldkoersen in de open markt slechts onbelangrijk verschilden van de noteeringen, welke vóór de discontoverhoging hadden gegolden. Alleen op den laatsten dag van de berichteweek scheen een neiging tot verstijving van de geldmarkt te bestaan, doch zelfs toen zijn de nadeelige verschillen voor de hiervoor in aanmerking komende papieren — voornamelijk beleggingsfondsen — gering gebleven. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld: $106\frac{3}{10}$, $106\frac{3}{10}$, 106, $105\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: $100\frac{1}{2}$, $99\frac{1}{2}$, $99\frac{13}{16}$; $4\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: $98\frac{11}{16}$, $98\frac{3}{16}$, $98\frac{9}{32}$; 5 pCt. Mexico £100—1000 (afgest.): $87\frac{1}{8}$, $9\frac{3}{16}$; 5 pCt. Brazilië 1913 £20—100: $73\frac{7}{16}$, $73\frac{1}{4}$, $72\frac{1}{2}$; 8 pCt. Sao Paulo 1921: $105\frac{1}{2}$, $105\frac{1}{8}$, $105\frac{1}{4}$.

Van de verschillende aandelen zijn de meeste soorten vrij vast geweest. Een onzeker verloop heeft de afdeling voor industriële fondsen aangetoond. Vooral Philips aandelen hebben blij gegeven van groote variaties. Verschillende geruchten omtrent een emissie van nieuwe aandelen hebben de ronde gedaan, waarbij ook koersen van uitgifte werden genoemd; deze schattingen — want zekerheid heeft men niet verkregen, noch omtrent de uitgifte zelf, noch omtrent den koers — liepen nogal uiteen, in verband waarmee ook de noteeringen van het aandeel herhaaldelijk wisselden. Centrale Suiker Mij.: $123\frac{3}{4}$, 123, 124, $123\frac{1}{2}$; Holl. Kunstzijde Ind.: $150\frac{1}{2}$, $142\frac{3}{4}$, $151\frac{1}{2}$; Jurgens: $243\frac{1}{2}$, $237\frac{1}{2}$, $242\frac{1}{2}$; Maekubee: $124\frac{1}{2}$, $118\frac{1}{2}$, $122\frac{1}{2}$, 121; Ned. Kunstzijdefabr.: $407\frac{1}{2}$, 395, 410, $402\frac{1}{2}$; Philips Gloeilampen: 554, 548, $552\frac{1}{2}$, 542; Zweedsche Lucifer Mij.: 377, 368, 372, $368\frac{1}{2}$; Kon. Ver. Tapijfabr.: $55\frac{1}{2}$, $58\frac{3}{8}$, 60.

Suikeraandelen hebben een kalme markt gehad, doch met een zeer vasten onderton. Deze is voornamelijk tot uiting gekomen in aandelen H.V.A., benevens in sommige gewoonlijk op den achtergrond blijvende soorten, zooals

Soemberredjo, Kaliwoengoe Plantaran, enz. Cult. Mij. der Vorstenlanden: 185½, 182¼, 181½, 182¾; Handelsverg. A'dam: 829½, 837, 824¼, 840, 842½; Javasche Cult. Mij.: 435, 440½, 432, 434¾; Kali Bagor: 452, 453, 449¾; Krian: 265½, 263, 216¼; Kaliwoengoe Plant.: 220, 217½, 222, 236½; Ned.-Ind. Suiker Unie: 313¾, 320¼, 314½, 315; Poerworedjo: 133¼, 131½, 132½; Singdanglaet: 497½, 490, 486; Soemberredjo: 271½, 285, 301, 330; Tjepper: 820, 815, 805.

De tabaksmarkt was aanvankelijk stil, doch toen tegen het slot der berichtsweek een stijgende richting werd ingeslagen, zijn de omzetten ook grooter geworden. Naast de voornaamste Sumatrasoorten zijn ook sommige aandelen in ondernemingen op Java op den voorgrond getreden, o.a. aandelen Soekowono. Arendsburg: 660¾, 672; Besoeki Tabak: 540, 531, 535; Deli Batavia: 541½, 536, 540, 539; Deli Mij.: 482¾, 477½, 484; Ngoepit: 465, 472¼, 474; Oostkust: 257¼, 254½, 257½, 256¾; Senembah Mij.: 493½, 487, 492, 496½.

De rubbermarkt heeft slechts geringe wijzigingen in het licht gesteld. De stemming is echter niet ongeanimeerd geweest, ondanks de verwachtingen van een hernieuwde toename van de voorraden te Londen, welke verwachting inderdaad gebleken is juist te zijn. Hoewel deze voorraden thans nog slechts weinig verwijderd zijn van het hoogste ooit bereikte punt vóór het in werking treden van het stelsel Stevenson, heeft de markt voor de aandelen zich goed kunnen handhaven. Amsterdam Rubber: 290¼, 287¾, 293, 291¼; Deli Batavia: 241¼, 240½, 246; Gogo Niti: 342, 346, 348, 347; Hessa Rubber: 426, 422¼, 428, 425; Ind. Rubber: 350, 361, 356, 361; Kali Telepak: 307¾, 316½, 324½; Kendeng Lemboe: 392, 395, 409¾, 408¾; Majang Landen: 340, 354, 358, 351; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 335, 340, 343; Oost-Java Rubber: 349, 354½, 368; R'dam Tapawoeli: 147½, 146¾, 150, 148¾; Serbadjadi: 283, 280, 289, 286½; Sumatra Rubber: 275, 280, 288¾; Ver. Ind. Cultuurond.: 186¼, 190¼, 192½, 187¾; Wai Sumatra Rubber: 293, 296, 292½, 300; Intercontinental Rubber: 126¹/₃₂, 12, 12³/₁₆.

De afdeling voor petroleumaandelen is beter van toon geworden, voor zoover het aandelen Koninklijke betreft, in verband met geruchten, volgens welke in Frankrijk en België belangrijke voordeelen zouden zijn behaald ten koste van Rusland. Ook de hoogere notering te New York heeft tot een betere stemming bijgedragen. Voorts waren Roemeense soorten gevraagd, in verband met de gunstige berichten uit de Roemeense petroleumnijverheid. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 322, 324½, 328¾; Gev. Holl. Petr. Cie: 201, 210¼, 214; Kon. Petr. Mij.: 345, 347½, 344¾, 351¾; Perlak Petr.: 80, 78¼, 80¼; Pendawa: 17½, 17¹/₁₆; Marland Oil: 33, 34¾, 34¾.

Scheepvaartuandelen hebben niet veel aandacht getrokken, doch waren opgewekt, in het bijzonder voor de „Indische” lijnen. Holland-Amerika Lijn: 87¼, 88, 85½; Java-China-Japan Lijn: 135, 132¼, 137½, 136¾; Kon. Ned. Stoomv. Mij.: 104¼, 104¼, 103¾; Kon. Paketvaart Mij.: 226¼, 224, 229½, 224½; Ned. Scheepv. Unie: 201¼, 196¼, 201; Nievelt Goudriaan: 138¾, 135, 137½, 135¾; Stoomv. Mij. Nederland: 198½, 200, 203.

De afdeling voor mijnuaandelen heeft vrij groote fluctuaties te zien gegeven voor aandelen Singkep Tin Mij., welke echter ten slotte niet in koers zijn veranderd. Voor aandelen Boeton ontwikkelde zich tegen het einde der berichtsweek eenige vraag. Alg. Exploratie Mij.: 62½, 63; Billiton te Rubriek: 920, 905½; Boeton Mijnb. Mij.: 156¼, 151¼, 158; Müller & Co.'s Mijnb. Mij.: 74½, 72, 73; Oost-Borneo: 94¼, 95, 92; Redjang Lebong: 140; Singkep Tin Mij.: 445, 421½, 440, 450½, 445¾.

Bankaandelen waren eenigszins in reactie, vermoedelijk in verband met de lichte daling van beleggingsfondsen. Amsterdamsche Bank: 181¼, 179¼, 178¾; Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 72¼ (ex div.), 71½, 70; Incasso Bank: 128¾, 128½, 127¾; Javasche Bank: 345, 347; Koloniale Bank: 287½, 289¼, 285½, 288¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 185, 184¼, 183; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 176, 179, 176¼, 178¾; Rotterd. Bankverg.: 96¾, 96¼, 96¼; Twentsche Bank: 146, 145, 146.

De Amerikaanse afdeling was eenigszins verdeeld, doch voor het meerendeel hebben de tot stand gekomen verschillen de koersen eenigszins verhoogd. American Water Works: 660, 640, 660; Anaconda Copper: 95¹/₁₆, 95¾, 97, 96¹⁵/₁₆; Studebaker: 57¼, 57½, 56¾; United States Steel Corp.: 144¼, 144, 148¾, 147¼; Atchison Topeca: 187¼, 189¾; Baltimore & Ohio: 121¼, 121½, 122¼; Erie: 64¾, 65¾, 67¾; Union Pacific Cy.: 189¼, 188¾, 190, 189¾; Wabash Rv.: 69¹⁵/₁₆, 71¹/₁₆, 70¹⁵/₁₆.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

18 October 1927.

De onlangs opgetreden verbetering in de stemming aan de tarwemarkt heeft, zooals wij in ons vorig overzicht reeds meenden te mogen verwachten, eenigszins geleden door het maandbericht van het Ministerie van Landbouw te Washington, waarin de opbrengst van de zomertarwe der Vereenigde Staten 6 miljoen bushels hooger werd geraamd dan de vorige maand, terwijl juist vrij algemeen een vermindering was verwacht. De vraag in Europa is na de publicatie van dit rapport aanvankelijk verminderd, vooral wat het vasteland aangaat, en aan de Noord-Amerikaansche termijnmarkten ondergingen de prijzen eene verlaging, vooral te Winnipeg, waar October-tarwe gedurende eenige dagen flauw was. Dit laatste is echter slechts van korten duur geweest en in het bijzonder voor Canadeesche tarwe heeft de markt zich zeer spoedig hersteld in verband met slecht weder in Canada, dat het dorschen belemmert en het steeds meer waarschijnlijk maakt, dat een niet onbelangrijk deel van den Canadeeschen oogst, evenals in het vorige jaar een te hoog vochtgehalte zal bezitten. In verband hiermede zijn dan ook de prijzen voor de beste kwaliteiten Canadeesche tarwe juist in den loop dezer week vrij wat verhoogd met toenemende vraag in Engeland en prijsherstel aan de Canadeesche termijnmarkt. Ook op het vasteland deed men mee aan de toenemende belangstelling voor Canadeesche tarwe, maar voor andere soorten was de markt minder levendig. Wel is tenslotte in Duitschland de vraag voor tarwe wat toegenomen, zoodat gedurende de allerlaatste dagen daarheen wat meer zaken werden gedaan, maar van prijsverhoging was zeer weinig sprake. De groote aanvoeren van nieuwe tarwe aan de markten der Vereenigde Staten houden prijsstijging daar tegen en leiden er ook toe, dat in Europa, behalve wat Canadeesche tarwe aangaat, de kooplust niet zeer groot is en nog altijd spoedige partijen eenigszins gedeprimeerd zijn. De zeer groote afladingen van de vorige week hebben daartoe meegewerkt en ofschoon deze week uit Noord-Amerika veel minder tarwe is afgeladen en het totaal der wereldverscheppingen slechts 1,6 miljoen quarters bedroeg tegen 2,3 miljoen in de vorige week, heeft deze laatste groote hoeveelheid toch nog steeds haar invloed doen gelden. In Argentinië hebben de tarweprijzen, ofschoon de vooruitzichten voor den nieuwen oogst er zeer goed blijven, geleidelijk eenige verbetering ondergaan, doch in Europa maakte dit weinig indruk, omdat een raming van het nog in Argentinië aanwezige uitvoeroverschot bekend werd gemaakt, welk erop wijst, dat in dit seizoen nog vrij wat Argentijnsche tarwe kan worden verwacht. De bedoelde raming beliep 4 miljoen quarters, hetgeen 1,1 miljoen minder was dan om dezen tijd van het vorige jaar, doch een zeer groot deel van het overgebleven uitvoeroverschot bestond toen uit tarwe van onvoldoende kwaliteit en er is daarvan ten slotte slechts zeer weinig ter verschepping gekomen. Dit jaar zullen echter waarschijnlijk de geheele 4 miljoen quarters van goede kwaliteit zijn, en dus nog voor het binnenkomen van den nieuwen oogst verscheept kunnen worden. De berichten van Australië zijn sedert den gevallen regen wel wat beter geworden, zoodat de oogst nu geraamd wordt op 16 miljoen quarters tegenover de 20 miljoen van het zeer gunstige vorige seizoen, doch er schijnt in verschillende gedeelten van Australië nog veel regen noodig te zijn, zoodat er omtrent het definitieve resultaat nog al eenige onzekerheid bestaat. In Engeland is in het begin dezer week weder Russische tarwe gekocht, doch daarna is het aanbod weder afgenomen. De verscheppingen van Rusland zijn nog klein en hetzelfde geldt voor Roemenië, waar de tarweprijzen nog steeds te hoog zijn om te leiden tot belangrijke zaken naar West-Europa. Eenige partijen Donau-tarwe, die te Antwerpen waren aangekomen, zijn daar gelikwideerd tot prijzen, die tegenover de Roemeense pariteit te laag waren. Een enkele dier partijen werd naar Nederland verkocht, doch over het algemeen is de belangstelling voor Donau-tarwe hier beperkt.

Het prijsherstel van de Argentijnsche termijnmarkten heeft in den loop dezer week 5 à 10 centavos per 100 KG. bedragen. Noord-Amerika was op 17 October flauwer wegens beter weder in Canada, waardoor betere voortgang kon worden gemaakt met het dorschen, en wegens de weinig levendige Europeesche markt. Tarwe sloot te Chicago ongeveer 1½ en te Winnipeg ½ à 1½ dollarcent per 60 lbs. lager dan een week tevoren.

Voor buitenlandsche rogge is de marktpositie in Duitschland iets beter geworden. Het aanbod van inlandsche rogge van eenigszins voldoende kwaliteit blijft zeer klein en daar in den loop dezer week de vraag naar deze

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mais Nov.	Lijnzaad Nov.
15 Oct. '27	130 $\frac{7}{8}$	85 $\frac{7}{8}$	46 $\frac{1}{4}$	11,30	7,15	15,45
8 .. '27	131 $\frac{3}{8}$	93 $\frac{7}{8}$	48 $\frac{3}{4}$	11,25	7,10 ¹⁾	15,45
15 Oct. '26	139 $\frac{3}{4}$	76 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{3}{8}$	12,80	5,90	15,60
15 Oct. '25	143 $\frac{3}{8}$	75	39 $\frac{3}{8}$	11,90	7,95	18,95
15 Oct. '24	151 $\frac{1}{8}$	113 $\frac{3}{4}$	55 $\frac{3}{4}$	15,85	11,55	23,25
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{3}{4}$	9,40	5,38	13,70

1) per October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	17 Oct. 1927	10 Oct. 1927	18 Oct. 1926
Tarwe (Hardwinter II) .. ¹	14,—	14,—	16,10
Rogge (No. 2 Western) .. ¹	11,30	11,45	12,25
Mais (La Plata)	179,—	180,—	176,—
Gerst (48 lbs. malting) .. ²	232,—	230,—	225,—
Haver (Canada 3)..... ¹	12,70	12,60	11,25
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad).. ¹	13,30	12,85	11,80
Lijnzaad (La Plata)	363,—	364,—	366,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 Oct. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	9/15 Oct. 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe.....	66.478	1.693.546	1.318.148	—	39.252	13.842	1.732.798	1.331.990
Rogge	23.287	318.933	219.777	—	743	1.411	319.676	221.188
Boekweit	410	15.925	16.484	—	67	1.060	15.992	17.544
Mais	37.532	1.119.736	696.483	1.387	185.825	80.185	1.305.561	776.668
Gerst	17.970	363.668	293.219	440	11.151	8.780	374.819	301.999
Haver.....	8.825	171.209	157.207	—	2.728	2.165	173.937	159.372
Lijnzaad	9.672	191.442	190.427	5.840	184.923	174.105	376.365	364.532
Lijnkoek	6.566	152.980	201.821	—	—	—	152.980	201.821
Tarwemeel	392	86.682	84.563	693	33.946	19.997	120.628	104.560
Andere meelsoorten	226	8.910	12.136	—	—	—	8.910	12.136

graansoort in Duitschland is toegenomen, konden in Noord-Amerikaansche rogge meer zaken worden gedaan. Tot prijsverbetering van eenige beteekenis heeft dit echter niet geleid, maar nu de marktstemming minder gedrukt is en, zoowel naar Hamburg als over Rotterdam weder nieuwe zaken in Noord-Amerikaansche rogge mogelijk bleken, schijnt men weder op een meer geregelden omzet te kunnen gaan rekenen. In Noord-Amerika hebben de roggeprijzen deze week slechts weinig gefluctueerd, en aan de termijnmarkt te Chicago sloot rogge op 17 October voor December $\frac{1}{2}$ hooger en voor Maart $\frac{1}{4}$ lager dan op den 10den.

Voor maïs was in het begin der week de stemming over het algemeen niet levendig. Wel was in Noord-Duitschland de vraag vrij goed en bleef in Nederland bevredigende kooplust voor de binnenkomende partijen Platamais bestaan, maar in Engeland viel de vraag tegen. Toch kon voor Platamais op aflading eenige verbetering intreden, vooral toen de Argentijnsche verschepingen deze week klein bleken te zijn en de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario eenige prijsverhoging brachten. Ondanks aanzienlijke nieuwe zaken naar Europa maakte echter die prijsverhoging geen voortgang. Blijkbaar geven de groote hoeveelheden maïs, welke nog in Argentinië aanwezig zijn, den houders aanleiding om zonder op hogere prijzen te wachten hun maïs aan de markt te brengen zoolang het tegenwoordige, voor den producent voordeelige niveau gehandhaafd blijft. Gedurende de tweede helft der week zijn de prijzen geleidelijk weder wat afgebrokkeld, hetgeen gedeeltelijk ook het gevolg is geweest van iets gemakkelijker zeevrachten. Voornamelijk maïs op aflading is daardoor wat goedkoper geworden. Voor spoedige partijen echter waren de prijzen nog steeds, in vergelijking met de voor latere geldende, te laag. Zij konden zich echter vrij goed handhaven, ofschoon voor den importeur in de meeste der Europeesche havens de prijsverhouding tusschen stoomende en latere Platamais nog altijd niet gunstig is. Aan de termijnmarkten in Argentinië stond maïs op 17 October weder op denzelfden prijs als een week tevoren, nadat in den loop der week eenige prijsstijging had plaats gevonden.

Vrij geregeld zijn in de eerste helft der week uit Roemenië weder zaken in maïs tot stand gekomen en ofschoon de Roemeensche offertes nu en dan wel eenige neiging tot prijsstijging vertoonden, bleef ten slotte het prijsniveau toch vrijwel onveranderd. Groot is het aanbod echter niet en gedurende de allerlaatste dagen hebben verschillende der Roemeensche afladers hunne offertes zelfs gestaakt. Slechts zelden heeft dan ook het Roemeensche aanbod de maïsmarkt in West-Europa gedrukt. In iets meerdere mate was dat het geval met aanbod van maïs uit Zuid-Afrika. Nu reeds gedurende eenige weken flinke hoeveelheden Zuid-Afrikaansche maïs zijn afgeladen, dienen de prijzen daarvan zich meer en meer te richten naar de noteringen der andere maïssoorten. Enkele ladingen Zuid-Afrikaansche maïs, die in het begin dezer maand zijn vertrokken, worden dan ook tot slechts weinig hogere prijzen dan Plata-

mais aangeboden. In Noord-Amerika is na de publicatie van het reeds in ons vorige overzicht behandelde Washingtonsche maandbericht de maïsmarkt flauw geweest en te Chicago zijn de prijzen vrij sterk gedaald. Zij zijn nu weder aangekomen op een prijsniveau, dat sedert Mei niet was voorgekomen en reeds hoort men weder spreken over de mogelijkheid, dat Noord-Amerika dit jaar ten slotte toch nog maïs zal exporteeren. Op 17 October trad een klein prijssterstel in, doch het s'ot was nog $5\frac{1}{2}$ à 6 dollarcent per 56 lbs. lager dan op den 10den en ongeveer 30 cent of circa 26 pCt. lager dan omstreeks half Augustus.

Voor gerst is na de opleving, welke de markt in de vorige week had ondergaan, de handel weder minder levendig geworden en ofschoon de prijzen, zoowel van Noord-Amerika als van den Donau, wel een hooger niveau hebben bereikt, is deze prijsverbetering niet samengegaan met een toename in den omzet. In Duitschland en speciaal in Bremen heeft men op enkele dagen der week vrij ruime inkoop van Noord-Amerikaansche gerst gedaan en ook in Nederland was nu en dan de vraag lang niet onbevredigend, doch ten slotte heeft de prijsstijging den omzet weder bemoeilijkt. Te Winnipeg onderging de gerstprijis aanvankelijk eenige verlaging, doch later volgde weder een herstel, doch de fluctuaties waren niet groot en de markt sloot op 17 October op vrijwel hetzelfde niveau als een week tevoren. Het prijssterstel, dat te Winnipeg in de tweede helft der week is opgetreden, heeft zich in Europa slechts in beperkte mate doen gevoelen. Zeer veel gerst is deze week uit Noord-Amerika verscheept en ook van den Donau werd slechts weinig minder afgeladen dan in de vorige week en dit aanzienlijke totaal zal er zeker toe hebben meegewerkt, dat de ondernemingslust eenigszins beperkt bleef.

Haver wordt uit Rusland, Argentinië en van den Donau niet in groote hoeveelheden aangeboden en daar in Duitschland en Nederland de vraag voor buitenlandsche haver is toegenomen, konden deze soorten dan ook eenige prijsstijging ondergaan. In Engeland was weliswaar de vraag niet groot, doch daar ook het aanbod beperkt bleef, behoefden de houders, ondanks den bescheiden kooplust, hun prijzen niet te verlagen. Behalve Plata haver is deze week in Engeland ook Russische haver herhaaldelijk gekocht. Zaken in Platahaver van den nieuwen oogst ter verlading in de eerste maanden van het volgende jaar, kwamen naar Engeland en Duitschland vrij geregeld tot stand. De prijzen van haver uit de Vereenigde Staten en Canada blijven nog altijd te hoog voor zaken van eenige beteekenis naar Europa. Slechts 38 lbs. No. 2 White Clipped haver maakte een uitzondering. Daarin kwamen nu en dan zaken naar Nederland en naar Duitschland tot stand.

SUIKER.

De afgelopen week kenmerkte zich in Amerika door eene plotselinge hernieuwde belangstelling voor het artikel, nadat het gerucht verspreid was, dat President Machado

van Cuba gebruik zou kunnen maken van zijn recht 150.000 tons van het onverkochte restant van den tegenwoordigen oogst te bestemmen voor export naar andere landen dan de V.S. Den volgende dag kochten dan ook de groote Engelsche Raffinadeurs 150.000 tons Cubasuiker Oct./Dec. tot ongeveer 2% d.c.

De noteeringen in New-York hadden het volgende verloop:

	Sp. C.	Oct.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafg. week	4.58	2.84	2.86	2.88	2.81	2.88	2.97
Opening verslagweek	4.58	2.82	2.83	2.85	2.78	2.88	2.95
Slot verslagweek	4.71	2.89	2.90	2.92	2.82	2.90	2.98

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen deze week 56.000 tons, de versmeltingen 51.000 tons tegen 61.000 tons in 1926 en de voorraden 189.000 tons tegen 216.000 tons.

Ruwe suiker werd verhandeld tot ongeveer 2¹³/₁₆ d.c. c. & fr.

De laatste Cuba statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Cubaansche productie 11 Oct...	4.508.521	4.884.658	5.125.970
Weekontv. afscheephavens ..	40.267	39.298	24.073
Totaal sedert 1 Jan.—8 Oct....	3.959.167	4.358.472	4.772.413
Weekexport	102.503	107.036	55.943
Totale export sedert 1/1-8/10.	3.373.771	3.822.761	4.209.924
Voorraad afscheephavens ...	609.716	535.731	562.508
Voorraad Binnenland	410.034	413.666	241.538

In Engeland verlangden Raffinadeurs den prijs van hun product met 6 d.

De termijnmarkt sloot op de volgende noteeringen:

October 1927 ..	Sh. 14/1 ¹ / ₂	Maart 1928 ..	Sh. 16/0 ¹ / ₂
December ..	14/1 ¹ / ₂	Mei ..	16/4 ¹ / ₂
		Aug. ..	16/7 ¹ / ₂

De Board of Trade statistiek over September wordt met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	1927	1926	1927	1926
	Sept.	Sept.	Jan./Spt.	Jan./Spt.
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Ruwsuiker....	116.618	103.052	863.168	840.002
„ Geraffineerd ..	32.583	54.728	374.587	538.034
Totaal	149.211	157.780	1.237.755	1.378.036
Voorraad Binnl. suiker	250	100	—	—
„ in entrepôt	176.750	300.150	—	—
„ „ raffinaderij	66.300	52.650	—	—
Opbrengst raffinaderij	84.296	68.046	651.390	636.266
Totaal binnel. verbruik	127.744	146.084	1.174.982	1.257.729
Totale export	10.761	3.801	71.425	64.070
Voorraad 31 Aug. 1927	247.050	1926	363.900	
„ 30 Sept. 1927	243.300	1926	352.900	

Op Java was de afgelopen week de markt stil en brokkelde prijzen in de tweede hand tusschen f 1/8 en f 1/4 af. Het rendement van 147 fabrieken bedroeg in begin October ongeveer 16 pCt. meer dan op dat tijdstip verleden jaar.

De afschepingen van Java van 1 Mei t.m. 31 Aug. in de jaren 1927, 1926 en 1925 bedroegen volgens officieele gegevens:

	1 Mei t/m. 31 Aug. '27	1 Mei t/m. 31 Aug. '26	1 Mei t/m. 31 Aug. '25
	Metr. tons	Metr. tons	Metr. tons
Nederland & v.o.	35.417	21.481	18.669
Engeland	10.057	26.723	103.074
Frankrijk	24.366	29.405	103.320
Duitschland	29.429	4.675	2.598
België	6.050	10.720	10.080
Noorwegen	—	1.077	2.463
Zweden	—	—	10
Denemarken	—	813	—
Italië	306	—	4.590
Griekenland	7.130	17.302	14.719
Baltische havens	—	1.874	—
Zwarte-Zeehavens	—	23.919	22.294
Turkije	—	3.912	1.264
Overige Levant	—	—	904
Port-Saïd, Suez en Alexandrië v.o.	26.174	96.766	126.929
Amerikaansche Oostkust....	—	—	889
Amerikaansche Westkust....	203	—	21.862
Totaal besteden Suez	139.132	238.667	433.665
Britsch Indië	256.352	298.422	245.457
Aden	4.522	1.829	2.558
Vladivostok	4.979	—	—
Arabië	204	71	173

Penang	7.307	4.826	4.654
Singapore	37.293	43.487	28.487
Siam	7.955	17.518	5.371
Saigon	2.527	157	—
Dairen	30	9.188	2.194
China	94.388	101.788	12.100
Hongkong	76.813	111.751	128.898
Japan en Formosa	169.033	104.970	144.299
Philippijnen	102	71	—
Zanzibar	610	203	—
Australië	104	15	3.121
Nieuw-Zeeland	5.950	—	10.165

Totaal

Hier te lande was de stemming op de markt de geheele week prijshoudend. Prijzen trokken f 1/8 à f 1/4 aan om daarna weder wat af te brokkelen. Aan het slot waren de noteeringen als volgt: Oct. f 16⁷/₈, Dec. f 17.—, Mrt f 17¹/₂. Mei f 17¹/₂ vergeefs aangeboden.

De omzet bedroeg deze week 4500 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Oct./Dec.	Cuba's 96° c.i.f. Sept./Oct.	
17 Oct. '27	kristalsuiker basis 99° f 17 ¹ / ₃₂	Sh. 32/-	Sh. 13/3	Sh. 14/4 ¹ / ₂	\$ cts. 4,71
10 „ '27	„ 16 ²⁹ / ₃₂	33/-	13/9	14/4 ¹ / ₂	4,58
17 Oct. '26	„ 17 ¹ / ₈	34/9	16/-	13/6	4,52
17 Oct. '25	„ 15 ⁹ / ₃₂	31/9	12,1 ¹ / ₂	10/-	3,80
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 ¹³ / ₃₂ basis 99° f 14 ¹³ / ₃₂ ¹	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 12 October. 1927.

De voornaamste gebeurtenissen van de week in de Amerikaanse katoenmarkt zijn geweest de verschijning van de U.S.A.-Bureau-rapporten betreffende den oogst en het aantal „geginde” balen tot 1 October. De oogstconditie van 54.2 met een geschatte opbrengst van 12.678.000 balen was in overeenstemming met de gemiddelde onbevooroordeelde voorspellingen. Het Ginnens-getal: 5.945.000 balen wijst op een vroegen oogst en is 300.000 balen hooger dan in het vorig seizoen. Hoewel de geschatte opbrengst slechts 14.000 balen minder was dan een maand geleden veroorzaakten deze cijfers in New-York een stijging van ongeveer een halven cent. In Liverpool bedroeg deze echter slechts 15 à 16 punten. In Liverpool had op Maandag en ook op gisteren een reactie plaats, waar de future-noteering voor alle maanden ineens 11 d. zakte. Hedenmorgen opende Liverpool vrijwel onveranderd, terwijl New-York gesloten is wegens „Columbus Day”.

Het is te hopen, dat met deze laatste rapporten, die zoo na overeenstemmen met de verwachtingen, meer vertrouwen mag ontstaan en een vluggere handel daarvan het gevolg moge zijn.

De Amerikaansche garenmakmarkt is gevoelloos. Spinners zijn van oordeel, dat de oogstberichten en de daling van de katoenprijzen door koopers nog niet verwerkt zijn. De handel op gisteren bepaalde zich dan ook hoofdzakelijk tot kleinere partijen. Hier en daar kwamen ten gevolge van de daling echter nog enkele flinke orders tot stand. Getwijde garens kwamen niet in aanmerking. In Egyptische garens is de algemeene handel eveneens beperkt tot dekking van de noodzakelijkste behoefte aan ketting- of inslag-garens. Enkele flinke orders zijn geboekt in standaard-kettinggarens en inslag-garens voor doubleerdeelenden. Naar tweedraads-garen bestond weinig vraag.

De doekmarkt is nog zeer stil. Berichten uit Indië en China zijn niet moedgevend, terwijl met name de berichten uit Calcutta over de geringe Poojah-verkoopten teleurstellend zijn. De orders, die nog afgesloten zijn, beperken zich hoofdzakelijk tot het binnenland en de Westersche markten. Wat het Oosten betreft zijn voorraden gering, doch de dalende katoenprijzen schijnen koopers wantrouwend te hebben gemaakt. Noteeringen zijn wat lager in overeenstemming met den prijs van het ruwe product, doch de markt is vast.

Liverpoolnoteeringen	Oost. koersen	4 Oct.	11 Oct.
5 Oct. 12 Oct.	T.T. op Br.-Indië	1/5 ² / ₈	1/5 ¹ / ₈
F.G.F. Sakellaridis 19,25 18,85	T.T. op Hongkong	1/11 ¹ / ₈	1/11 ¹ / ₈
G.F. No. 1 Oomra. 9,00 8,70	T.T. op Shanghai	2/6	2/6

KOFFIE.

Aanvankelijk was de stemming, onder den invloed van iets lager afkomende noteringen van New-York en van een iets gemakkelijker houding van Brazilië, vrij kalm, doch spoedig verbeterde zij. De kost- en vracht-aanbiedingen van Rio en van Santos liepen namelijk weder op en kwamen ten slotte ongeveer 1/6 à 2/- boven die van een week geleden, ten gevolge waarvan de noteringen aan de verschillende termijnmarkten in de laatste helft der week zich weder in stijgende lijn bewogen. Bij het afsluiten van dit bericht staat het Gemengd contract aan de Rotterdamse termijnmarkt ruim 1/2 ct. hooger dan acht dagen tevoren, terwijl ook loco-koffies algemeen wederom hogere prijzen bedingen. Dit laatste ge'dt in de eerste plaats voor de verschillende Braziel-soorten, Robusta daarentegen blijft nog steeds vrijwel onveranderd, al zijn ook de aanbiedingen van W.I.B. en van de verschillende ongewassen Sumatra-soorten, op aflading van Indië, iets gestegen.

Een dezer dagen per post ontvangen bericht van een der bekende afladers te Santos vermeldde, dat op het oogenblik van afzending (dat was in het midden van September) het aanbod van werkelijk goed bruikbare koffies aldaar nog buitengewoon schaarsch was. In elke 1000 balen, welke in de afscheephaven werden aangevoerd, waren slechts met moeite 150 of 200 balen voor de branderij geschikte koffies te vinden. Verwonderlijk is dit niet, want het was algemeen bekend, dat de kwaliteit van den vorigen oogst, vooral wat smaak betreft, veel te wenschen heeft overgelaten en het is niet meer dan natuurlijk, dat dit bij het restant in nog sterkere mate het geval is. Van den thans loopenden oogst waren in September pas de eerste aanvoeren te Santos uit het binnenland aangekomen en algemeen wordt beweerd, dat de kwaliteit beter is dan die van het vorige oogstjaar. Volgens den berichtgever zouden van den loopenden oogst ongeveer 12 miljoen balen geplukt zijn en hiervan waren naar schatting reeds ongeveer 8 miljoen in de pakhuizen in het binnenland opgeslagen, terwijl 4 miljoen nog op de plantages of in de spoorwegstations aanwezig waren. Verder zou nog aan den pluk en aan de bereiding van ongeveer 6 miljoen balen worden gewerkt, zoodat de loopende Santos-oogst volgens deze becijfering niet minder dan 18 miljoen balen zou bedragen. Ten slotte werd medegedeeld, dat een groot gedeelte van de 6 miljoen balen, welke nog bereid werden, beschadigd zou zijn door hevigen regen, welke toen sedert tien dagen onafgebroken in het binnenland viel. Aangezien deze regenschade voorkomt bij het laatste gedeelte, dat van dezen oogst vanuit de plantages naar de pakhuizen in het binnenland zal worden gezonden en dus ook zoo goed als zeker tot het laatste zal behooren, dat van het binnenland naar Santos zal worden doorgelaten, wordt gerekend, dat die koffie niet vóór December 1928 in de afscheephaven zal kunnen aankomen. Omtrent den volgenden (1928/29r) oogst wordt bericht, dat het als zeker kan worden aangenomen, dat hij k'ein zal zijn.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 90/6 à 91/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 93/6 à 94/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 63/6 à 64/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, October-verscheping, 32 1/2 ct., Palembang Robusta, November-verscheping, 33 ct., Palembang Robusta, December-verscheping, 33 1/2 ct., Benkoelen Robusta, October-verscheping 34 1/2 ct., Korintjie Robusta, October-verscheping, 36 1/2 ct., Mandheling Robusta, October-verscheping, 37 1/2 ct., alles per 1/2 KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De loco-notering werd voor Superior Santos wederom verhoogd van 54 op 56 ct. per 1/2 KG., terwijl die van Robusta onveranderd op 45 ct. bleef.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
18 Oct.	45 1/8	44 1/8	43 1/8	—	40 7/8	39 1/4	38 1/8	38
11 „	45 1/8	44 1/8	43 1/8	—	39 7/8	38 1/8	37 1/8	37 1/2
4 „	43 3/4	43	42 1/8	—	40 1/4	39	38 1/8	37 1/2
27 Sept.	41 1/8	40 1/8	39 1/8	—	38 1/8	37 1/8	36 1/4	35 1/8

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
17 Oct.	\$ 13,13	\$ 13,05	\$ 12,92	\$ 12,84
10 „	„ 12,80	„ 12,70	„ 12,53	„ 12,44
3 „	„ 12,92	„ 12,82	„ 12,73	„ 12,62
26 Sept.	„ 12,48	„ 12,25	„ 12,13	„ 12,—

Rotterdam, 18 October 1927.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt werd de afgelopen week weer kalmer. Definitieve orders van de St. Lawrence zijn schaarsch en daar kolenbooten daar nu thans arriveeren en lossen, zijn voor deze maand verscheping lage vrachten geaccepteerd. Er werden deze week slechts 10 booten bevracht en van Montreal werd o.m. betaald: naar U.K. 3/3 per qtr., October, Antwerpen of Rotterdam 13 1/2 tot 14 cents per 100 lbs., Hamburg direct 15 cents, October, Middellandsche Zee 19 cents basis één haven, Oct./Nov. St. John was ook kalm en de eenige order is per begin December tegen 14 cents, zwaar graan, naar Antwerpen of Rotterdam en 17 cents naar de Middellandsche Zee. De Northern range bleef kalm. Een handige boot werd bevracht van New York naar Bremen voor een volle lading gerst tegen 15 1/2 cents per December.

De North Pacific bleef kalm en de vrachten werden zwakker. In het begin der week werden 2 December booten gedaan van Vancouver naar U.K./Continent tegen 33/-, welke vracht moeilijk kan worden herhaald.

De markt van de La Plata bleef kalm, doch vast en er werd iets meer bevracht dan de vorige week. October tonnage werd gedaan van hoven La Plata havens tegen 20/6 tot 21/-, met een gelegenheidsafsluiting tegen 21/6, terwijl per November 20/6 is gedaan. Voor het nieuwe seizoen werd een 5500 tonner bevracht tegen 23/- met 10 Januari ligdagen, hetgeen kan worden herhaald, terwijl 6 d. meer kan worden bedongen voor een boot met ligdagen 25 Januari.

De chilisalpeter vrachtenmarkt bleef over het algemeen flauw gestemd en bevrachtingen voor de eerstvolgende maanden worden nog steeds tegengehouden door de hoge f.o.b. prijzen voor salpeter. Voor December is echter één order aan de markt tegen 29/- naar Bordeaux/Hamburg range met Zweedsche opties tegen 1/- tot 1/6 extra. Per Nov./Dec. en Dec./Jan. werden eenige partijen geboekt naar Antwerpen, Rotterdam, Bremen, Hamburg tegen 27/6. Vele bevrachters hebben reeds orders aan de markt voor maandelijksche partijen Juli 1928 tot Maart 1929, hetgeen een hoopvol teken mag worden genoemd, doch daar het idee der bevrachters laag is, n. 22/6 naar continentale havens, waren reeders niet bereid tot afsluiten over te gaan.

De oostelijke markten bleven zeer kalm. Wladiwostock was iets beter, doch er wordt aan deze zijde slecht verkocht. Van Bombay/Karachi/Marmagoa werd naar U.K./Continent bevracht tegen 22/3 per October en 23/- per November voor booten van 76/7900 tons lading.

Van den Donau werden verscheidene booten bevracht per October op basis van 15/6 naar Antwerpen/Rotterdam. De Zwarte Zee was kalm; per November is 12/3 te maken naar het Continent.

De Middellandsche Zee was levendig, doch de vrachten vertoonden nagenoeg geen verandering. Erts betaalde o.m.: La Goulette/Rotterdam 4/10 1/2, Middlesbrough 7/6, Almeria Pier/Rotterdam 6/3 en Hornillo Bay/Rotterdam 5/4 1/2. Een zoutlading werd bevracht van Cadix naar La Plata tegen 17/6. Voor fosfaat werden 2 booten gedaan van Sfax naar Newfairwater tegen 9/6 en 9/9 en een kleine boot naar Rouaan tegen 5/10 1/2. De markt van de Golf van Biscaye was kalm. Er werd o.m. bevracht: Bilbao/Rotterdam 5/9, Oslebshausen 6/9, Cardiff 6/7 1/2.

De uitgaande kolenvrachters van Engeland waren kalm. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Rouaan 4/3, Genua 8/3, Salonica 11/-, Alexandrië 10/6, Pernambuco 13/6 en van de Oostkust: Stettin 5/6, Antwerpen 3/3, Genua 8/6, Santos 13/-.

RIJNVAART.

Week van 9 t/m. 15 October 1927.

De aanvoeren van zeezijde waren over het algemeen middelmatig.

De aanwezige scheepsruimte overtrof de vraag, zoodat de toestand de geheele week tamelijk gedrukt bleef.

De ertsvrachten bedroegen gemiddeld f —.45 à f —.40 met 1/2 en f —.55 à f —.50 met 1/2 lostijd.

Naar den Bovenrijn betaalde men f 1.10 à f 1.20 per last met verkorten lostijd.

Het sleeploon bedroeg gemiddeld 45 à 50 ct. tarief.

De waterstand bleef gunstig, doch vallend.

De algemeene toestand in de Ruhrhavens bleef ongewijzigd.